

ZIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • MÁJ • KVĚTEN • MAJ • ČÍSLO 5/1982 ROČNÍK 25 CENA 10 ZL

Pihodnová, mäsiarka, a Škaríková, obchod s krúpami, strukovinami, krušnicou a múkou, ráčili sa od mladosti. Pihodna krájal Škaríkovej mäso „lepšej sorty“, keď prísila nakupovať, a Škaríková sa nikdy nezmýnila a nenavázala Pihodnej krupice z mecha, kde sa nasadil hneček červíky. V nedelu popoludňa pobrali dve rodiny na výlet do Suroviny do boriny, na čerstvý ūč. Tam pri Študentke sa posložili do trávy a povykladali zo zavíracích košov „počet“, ktorí každá priniesla na spoločné hodovanie. Pihodnová plny kastrál nákladaných vyprážaných rečňov a Škaríková misu vanilkovou rozvážajúcich vyprážaných šístecky cieľ pampúškov. Muži im pridali do koša po flaší vína, a keď sa všetko zdalo a vypilo, rozvalili sa do trávy so stielkou v ústach a zízali medzi červenkastými halúzkami boravíc do neba. Prepechaté bruchá začali trávit a ospanlivosť nedala na seba dlho čakať. O chvíľu chrápali obdivujúca s takou horlivostou, že ani nemali čas uvedomiť si, že jeden druhého prehlušuje.

pre dve slúžky, a každé sa tam varí v inom hrnci. Učiteľova žena chodila po mäso len raz do týždňa a aj vtedy úzkostlivu pozeralu na váhu, aby nebolo o dáke deko viac. Stolárik Ferjancová pride posledná, keď už v jatke nikoho niesiel. Kupuje všakové zbytky a odrezky, aby to veľa nestalo. Pekárka Zemanová žiada si vždy len kúsok mäsa pre muža, lebo vraj deti mäso nejedia, berie len na dlh a platí, až keď muž podbije dáke krpeč.

A čo taká mlynárska, pyšná ako pávica, Kačena Bôrička horenoš, tá si rozkáže predkladať jeden kus mäsa za druhým, všetko ochmatká, ku každému privonia a nakoniec povie, že mäso je smradlavé, a odíde ku konkurentovi Hlobíkovi na Dolný koniec. Ach tá mlynárska, tú mala mäsiarka v žalúdku. Čo sa len naubližovala jej poctivému obchodu! Ako vtedy, keď si poslala chlapca po kúsok hovadziny na polievku a potom sa prihnala sťa víchrka a pred všetkými kupujúcimi hodila mäso na klát a vykričala mužovi do tváre, že to až na ulici bolo potčút: „Nate, tu máte, zedzte si svoje

Pihodna sa pritočil ku krupárke, lebo sa mu lepšie páčila ako jeho žena, a dlhý nohán Škaríkta si zalúbene obzeral objemné tvaru mäsiarkinej postavy, v duchu šomral, že jeho žena je v tomto ohľade málo pozoruhodná.

Keď sa doma ukladala krupárka do posteľ, povedala mužovi:

„Masárka sa mi vidí zasek tlščja, že se nebojí, mohlo by hu lachko v tej slamyne zadusiť.“

A mäsiarka doma oslovia muža:

„Krúparka sa mi nepozdáva. Navidomé hyne, nebodaj suchá nemoc sa jej chýta, bude to tuším v rodyne.“

Ale príčina tučenia mäsiarky a chudnutia krupárky bola jedna a tá istá; obidve ženy boli samodruhé.

Keď sa tento stav už zatají nedal, prestali výlety do Suroviny a budúce matky venovali voľné chvíle štiu, vyšívaniu a chystaniu výbavy pre dieťa. V tom čase sa zriedkakedy vídali, najmä keď krupárka ľahko znášala tehotnosť a posledné mesiace temer prelezala.

Roky sa mňali a deti rástli. Janko Pihodna zostal pri otcovom remesle, len na vyučenie šiel k ujezku do Komárna. Zuzanku, keď skončila mestianku, zaviedla krupárka k mužovej sestre, vydácej v Starom meste, aby tam vychodila dvojročnú obchodnú školu.

V tom čase sa mladí málo vídali. Práve len na sviatky, a keď boli prázdniny. Z Janička sa stal poriadny Jano. Jeho telesná váha, ktorá sa z pôvodnej — štyri kilo päťdesaťsiat — za desať rokov zdesaňašobila, stúpala utešene nahor, takže csemrástročný šuhaj väzil na otcovej decimálke okolo osemdesiat. Napriek svojmu medvediemu objemu páčil sa Jano dievkom, vari pre peknú súmenú tvár a veľmi husté, vlnité gaštanové vlasy, ktoré sa naučil pred zrkadlom obratným pohybom hlavy hádzať dozadu. Však sa aj vodil každú chvíľu s inou. V Mestečku nebolo pomaly dievky, ktoré by neboli pokazili povest. A ešte k tomu sa povrávalo, že v Komárne má tiež akúsi.

Len so Zuzankou Škaríkovou nechodoval. Drobňa, nežná, slabušká, bledá, hladkých žltkastých vlasov nebola väbou pre hrubého Jana. Tvárička, akú malujú anjelom na obrazoch, s tmavobarnavými očami mala čosi uža vretého, tajomného v pevne zovretých perách, ktoré priam svietili jasnomu červeňou v bledej tváričke. Zuzanka

Zuzka Zguriška Dvojčence

Kresba: K. Iwanicka

Zeny čakali na tú chvíľu. Popratali zvyšky hodovania, poňáriky a fľaše, vyzuli si topánky, aby sa im vyparili nehy, a sadli si obďaleč, aby ich chrápanie mužov nevyrušovalo. Teraz totiž nastala ich vytužená chvíľa, keď si podla vôle do sýtosti mohli porozprávať.

A veru nebolo toho málo, čo si dve ženy narozprávali. Za týždeň, odkedy sa nevideli, naskytlo sa vela príhod, o ktorých sa dalo rozprávať. Mäsiarka vzala do práce jednu zákazníčku za druhou a pred Škaríkovou rozvíjala ich tajnosti s nemávistou zámožnej, nasýtenej stvory, ktoré vo vrecu ťrnci strieborné a v biblii sa prešovali papierové peniaze. Mäsiarka si pamäta do najmenších podrobností, ktorá z milosťami kolko mäsa brala a ktorá jej zostala dlžná. Tak isto preberala na svojom obratnom jazyku Škaríková svojich odberateľov a každého obrátila čím hore, tým dolu.

Tak popretriasali dve priateľky všetky ženy z Mestečka a postrhávali hrubými rukami celé to úzkostlivé pozlátisko, ktorým si malomeštianky usilovali zamaskovať svoje rodinné trampoty, domáce tajnosti a finančné ľažnosti. Lepšia žena kupovala u Pihodnej lepšie mäso pre pánsky stôl a horšie

mäso, ved je samý červík!“ Och, tejto nezabudne, do smrti nie. A pomysla sa jej raz, veruže pomstí!

Škaríková nezostala Pihodnej dlžná za tie vzácné lahôdky, ktoré v pestre šate klebiet predostiera svoju priateľku na nedlžných výletech. Ved aj ona mala svoje zážitky naporúdzi a neboli o nič menej štekličné ako mäsiarkine.

Aj ona nenávidela mlynársku. Či jej nemilela žiť a ráz drahišie, ako to robia iní mlynári mûkárom? A kolko ráz ju nechala bez krupice celý týždeň, že si musela od iných obchodníkov vypožičať. Ale ved odplata prijáčah, ani sa nenaďaľ. Ved sa už po celom Mestečku povráva, že jej muž so slúžkou spáva, a keď mlynárska cheela slúžku vyšmarí, zastal sa jej mlynár, a tak je tam slúžka doteraz. Navonok sa pyšná mlynárska správa ani dáky velitel, a vo vlastnom dome si poriadok urobiť nevie.

Keď sa chlapci v tráve vychrápali, nechali ženy príjemné basedovanie, zišli k potoku ochladí si nohy, a keď sa poobúvali, nastúpili spatočnú cestu. Sli pomaly, ťabavo dolu zeleným chodníkom medzi voňavými borovicami, na ktoré zapadajúce slnce hádzalo svoje lúče a zapalovalo ich červenkastú kôru.

Na začiatku zimy narodil sa mäsiarke syn. Keď ho pôrodna babka Turanová osilhala studenou vodou a zakrútila do plienok, vzia ho pyšný otec na ruky a odšafoval po mäsiarsky: „Štyri kilo pětaosmdesiat aj s plienkami.“ Turanová nikala od údivu, lebo keď chlapča hodili na mäsiarsku vähu v jatke, ukázalo sa, že sa otec prerážal len o dve deká.

O tri týždne neskôr babilu Turanová a krupárky. Tam to nešlo tak ľahko a nakoniec musel aj lekár pomáhať, hoci dieťa vážilo o celé dve kilá menej ako mäsiarkino.

Bola do dcera. Krupár zháňal po kompliciach dojku, lebo žena ležala v horúčke, ktorá ju drvíla od narodenia dieťa a neopustila ju po celých sedem mesiacov.

Keď sa deti vykotúlali z perinky, začali zase spoločné výlety dvoch rodín do boriny Suroviny. Ženy dozerali na maličkých a predháňali sa vo vychvalovaní svojich jedináčkov.

„Jaj, či je len mудrý ten môj Janičko,“ bolo každou druhou vetrovou mäsiarkinou. „Všetkému rozumie, všetko vye, len rozprávať nesce.“

A ziesť ju hryzla, keď krupárkina Zuzanka prv začala hovoriť ako jej svin.

sa každému páčila, ale ani jeden z tých, ktorí jej krásu vychvalovali, nechodil s ňou k muzike alebo na výlety. V nedelu sa vodila s kamarátkami alebo šla s rodičmi a mäsiarovcami na výlet do Suroviny. Jano na tieto výlety už dávno nechodoval. Aj vtedy ako malý školák vždy frfial, keď ho rodičia nutili, aby šiel.

„Kážete, aby som maliny a jahody zberjal, a vy ich potom dáte Zuzanke. A keď sa s nū scem bit, beči a ide žalovať. Just nepôjdem na výlet.“

Zuzanka našla zamestnanie na poste v Mestečku. Paní poštárka chodila ku krupárke nakupovať a ta sprostredovala Zuzanke, keď obchodnú školu vychodila, miesto u muža. Teda sa rozumie, že sa nedostala hneď k okienku, tam trónila stará slečna Elvíra, musela sa vmesť do malého kútkika za veľkou kasňou, kde boli tlacičivá, a tam lepila, pečiatkovala a zapisovala, čo sa jej predložilo.

Mäsiarka Pihodnová, keď bolo treba ísť na poštu, posielala náročky Jana, a keď sa vrátil, vypytovala sa ho, čo a ako je so Zuzankou, či ju videl, či spolu hovorili. Jano zmrašil tvár a odfkol zlostne:

POKRAČOVANIE NA STR. 5

1. MÁJ SVÁTEK PRACUJÍCÍCH

1. máj, mezinárodní svátek práce. Celý svět ho slavil již po dvaadesáté. Letošní oslavy probíhaly pod hesly boje za mír, společenskou spravedlnost a rovnost, za právo na práci. V naší zemi letošní oslavy připadly na 100. výročí polského dělnického hnutí, jehož dědičkou je Polská sjednocená dělnická strana.

Ústřední prvomájové oslavy se konaly ve Varšavě. Na Grzybowském náměstí, pamatujičím první prvomájový průvod varšavské dělnické třídy, první tajemník ÚV PSDS, předseda Vojenské rady národní záchrany armádní generál Wojciech Jaruzelski pronesl

projev, v němž u příležitosti prvomájových oslav navázal na slavné tradice polského dělnického hnutí. Potom průvod Varšavu, trvající několik hodin, prošel od Grzybowského náměstí Królewskou ulicí na náměstí Zwycięstwa, kde vzdali hold u hrobu Neznámého vojána, a dále na plac Teatralny k pomníku Niké, symbolu hrdinské Varšavy. Průvod končil na náměstí Dzeržinského. V čele průvodu šli představitelé nejvyšších státních a stranických orgánů a spojeneckých stran. V předečer 1. máje se konalo setkání s veterány dělnického hnutí. U brány poprav na varšavské citadeli byly položeny symbolické kytičky květin. Večer se v Kongresové síni Paláce kultury a vědy konal slavnostní koncert s účastí představitelů strany a vlády, veteránů dělnického hnutí z celého Polska a představitelů varšavských pracujících.

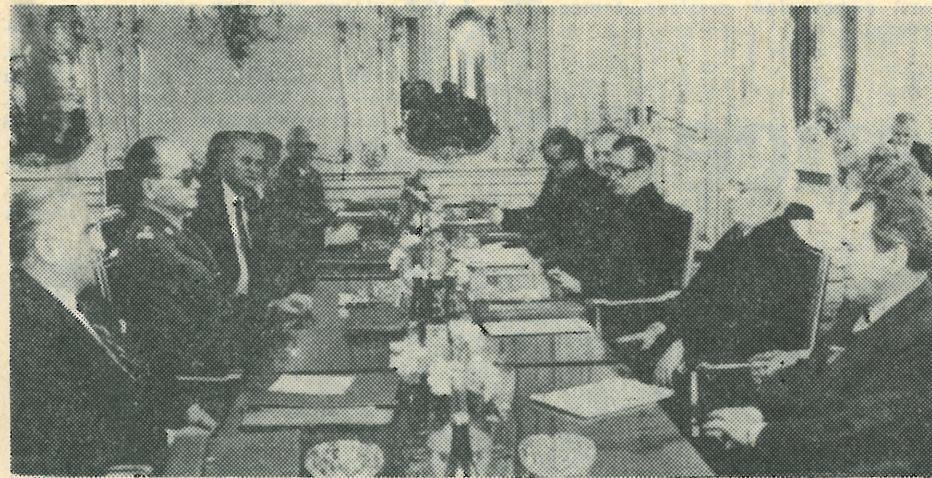

Foto: CAF

Celo průvodu na Grzybowském náměstí

Letošní svátek slavíme skromně. Naše země prožívá hluboké těžkosti. Život pracujících není lehký. Ale právě proto se musíme povolat na zkušenosti minulých let a zahrnout myšlenkami celou cestu, kterou jsme prošli. Nejen její úsek označený krizi. Dějiny lidového Polska dokazují, že umíme překonat i ty nejhorší překážky. Děláme to i dnes. Zachránili jsme zemi před zkázou. Obrodíme ji pro rozvoj. (Z promájového projevu Wojciecha Jaruzelského).

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY

Záber z rokovania poľskej a československej delegácie na Hradčanoch.

Foto: CAF

Stranická s štátnej delegáciu Polskej ľudovej republiky bola na oficiálnych priateľských návštěvách v niekolika socialistických krajinách.

29. marca t.r. polská stranická a štátnej delegácia vedená prvým tajomníkom ÚV PZRS, predsedom Rady mi-

nistrov PZR a predsedom Vojenskej rady národnej záchrany PZR, armádnym generálom Wojciechom Jaruzelským navštívila Nemecko demokratickú republiku.

Počas oficiálnych rozhovorov oboch delegácií za účasti W. Jaruzelského a E. Honeckera rokovali o základných problémoch vzájomnej spolupráce medzi PZRS a SED, medzi PZR a NDR, o rozvoji a hospodárskej spolupráci oboch spriateľených krajín a o medzinárodných otázkach.

5. apríla t.r. polská stranická a štátnej delegácia, ktorú viedol armádny generál Wojciech Jaruzelský, navštívila na pozvanie generálneho tajomníka ÚV KSC a prezidenta ČSSR, Gustáva Husáka Československú socialistickú republiku.

Počas návštavy obe delegácie v srdečnom a priateľskom ovzduší pre rokovali šiorký okruh otázok poľsko-československej spolupráce, posúdili jej stav a perspektívy a vymenili si názory na aktuálne problémy súčasnej medzinárodnej situácie. Osobitnú pozornosť venovali otázkam ďalšieho rozvoja ekonomickej spolupráce a vzájomnej výmeny. PZR a ČSSR sa budú v

rámci RVHP usilovať o ďalšie rozšírenie a prehľbenie hospodárskej spolupráce, využívať všetky možnosti medzinárodnej delby práce, výrobnej kooperácie a specializácie v záujme rozvoja socialistickej ekonomickej integrácie.

Okrem rokovania oboch delegácií sa uskutočnili aj dve stretnutia W. Jaruzelského a G. Husáka.

Počas rokovania obe delegácie vyjadrili presvedčenie, že oficiálna návštěva stranické a štátnej delegácie PZR v ČSSR prispeje k ďalšiemu upevňovaniu spolupráce oboch bratských štátov. Návštěva, ako aj prijaté počas nej rozhodnutia, budú prinášať konkrétny výsledok už v najbližšej budúcnosti.

21. apríla t.r. stranická a štátnej delegácia PZR vedená W. Jaruzelským bola na oficiálnej návštěve v Maďarskej ľudovej republike.

Počas návštavy sa uskutočnili oficiálne rokovania poľskej a maďarskej delegácie a tak tiež stretnutie Wojciecha Jaruzelského s Jánosom Kádárom. Obe delegácie si vymenili názory na aktuálnu situáciu v krajinách, rozvoj vzájomných vzťahov, ako aj problémy súčasnej medzinárodnej situácie.

PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ÚV KSČaS

V neděli 25. dubna t.r. zasedal ve Vojvodském kulturním domě na Hlavním náměstí v Krakově ústřední výbor Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku na svém pátém plenárním zasedání. Jednání probíhalo pět měsíců po předchozím zasedání ÚV, poprvé za výjimečného stavu a po přerušení činnosti KSČaS od 16. prosince 1981 do 15. února 1982. Ve změněné situaci mohli členové ústředního výboru znova určit úlohu KSČaS v kulturně osvětovém životě české a slovenské národnostní menšiny, navázat na dlouholetou tradici společenskohopodářské působnosti a vytvořit úlohy do budoucna. Zasedání předsedal předseda ÚV Adam Chalupec.

Na zasedání byl projednán široký seznam problémů, což se odrazilo v přijatém usnesení. Na začátku přítomní uctili chvíli ticha památku krajanu Jana Nováka a jiných pracovníků Společnosti, kteří již od nás odešli. Dále byla zvolena návrhová komise ve složení: Zenon Jersák, Bronislav Knapčík, Jan Molitoris, Lýdia Mšálová a Ján Šternog a sekretariát zasedání: Anna Kryštofová a Eugen Mišinec.

Plnění úkolů vytyčených 3. a 4. plenárem ÚV zhodnotil ve své zprávě tajemník ÚV Augustín Andrašák.

Směry další činnosti Společnosti, připravené předsednictvem ÚV, zreveroval Ján Šternog. Tyto směry byly po doplnění v diskusi a v návrhové komisi schváleny. Plenární zasedání prodloužilo také volební období orgánů obvodů a místních skupin, které skončilo v roce 1981, určilo nové termíny voleb v obvodech a místních skupinách na podzim a zimu 1982/83 a v této souvislosti provedlo změny ve volebním programu, schváleném na 4. plenárním zasedání ÚV.

Finanční zprávu za rok 1981 a rozpočet KSČaS na rok 1982 předložila hlavní účetní ÚV Maria Ziembová. Po diskusi a vyslechnutí posudku Hlavní revizní komise byl rozpočet za rok 1981 schválen. Řadu kritických připomínek však vyvolaly některé položky rozpočtu Společnosti na rok 1982, který předložil sekretariát ÚV. Na kulturní činnost souboru má být totiž věnováno pouze asi 3 proc. finančních prostředků. Nezajistí to samozřejmě financo-

vání základního programu kulturní činnosti, která má být hlavním úkolem Společnosti. Plenární zasedání vyjádřilo rovněž pochybnosti o reálnosti poplatků za pronajímání místností na kluby Společnosti. Tvrdilo se, že poplatky kolísají v mezích 300–400 zl měsíčně jsou nyní příliš nízké a musí být zvýšeny, což se musí odrazit i v rozpočtu Společnosti.

Pro KSČaS je velmi důležitým problémem získávání vlastních příjmů obvodů a místních skupin. Mohou je získat např. z různých kulturních a zábavných podniků. Bohužel to však dosud nevyvolalo živější ohlas u většiny výborů místních skupin a obvodů. Podobná situace je s příjmy z členských příspěvků. Výbory místních skupin je většinou nerady sbírají. Rovněž sami členové se ne vždy obracejí s příspěvkem na své výbory. A přece pro Společnost to má dvojí význam: morální, plní-li členové své základní povinnosti, a finanční, protože malé příjmy z příspěvků působí koncem roku deficit v pokladně. Není to velký deficit, ale jako celek je citelný. Nelze pochybovat, že tato situace se musí změnit. Zdůrazňuje to usnesení plenárního zasedání ÚV.

Velmi bouřlivé, ale věcné diskuse se zúčastnili všichni členové ÚV. Velká pozornost byla mj. věnována otázkám posílení organizační a kulturní práce od ústředního výboru počínaje až po

obvody a místní skupiny. Výrazně tom hovoří usnesení plenárního zasedání. Převažovaly však problémy týkající se vyučování slovenštiny ve školách na Orave a Spiši. Osvětovým orgánům byly adresovány požadavky radikální změny úrovně a podmínek vyučování mateřštině, zavedení této výuky všude tam, kde jsou na ni zapsány slovenské děti. Aby nedocházelo k takové situaci, jaká je nyní ve třech spišských vesnicích — v Tribši, Černé Hoře a Lapšance, kde pro přibližně deset zapsaných dětí nebylo v školách zavedeno vyučování slovenštiny. Je to skutečnost, která nepotřebuje „důkaz pravdy“, jenž od nás obvykle vyžaduje osvětové úřady. K otázkám vyučování slovenskému jazyku se ještě vrátíme, jakouž i k širší informaci o diskusi probíhající na plenárním zasedání ÚV.

Plenární zasedání se kromě uvedených činovníků zúčastnili členové ÚV: Jozef Bryja, Jozef Gronský, František Harkabuz, Vilém Hess, Eugen Kot, František Kovalčík, František Kurnát, Ján Lukáš, Anna Mačiáková, Andrej Milon, Ján Molitoris, Lídya Mšálová, Viktoria Smrečáková, jakož i Jozef Krišák, tajemník HRK, Zdislav Matys, člen výboru MS v Kucově a František Surma, kulturní instruktor OV na Spiši.

9. mája, pred 37 rokmi v Prahe zavŕšil hrdinský boj českého ľudu proti krutej nacistickej presile. Na pomoc povstalcom bojujúcim na 1600 barikádach prišla priamo z berlínskej operácie sovietska tanková armáda maršala Koneva a zlomila tvarý odpor okupantov. Spolu s ňou dorazila do Mělníka a Prahy aj polská 2. oslobodzovacia armáda generála Świerczewského. Národnoslobodzovací boj českého a slovenského národa, ktorý vyvrholil v Slovenskom národom povstanie a májovom povstaniu českého národa v Prahe, dosiahol svoj cieľ. Národy Československa po veľkých obetach znova získali slobodu a v samostatnom štáte Čechov a Slovákov pod vedením KSČ začali budovať svoju lepsiú, socialistickú budúcnosť. Ten istý deň, 9.V.1945 vo východnej časti Berlína polný maršál Keitel podpísal v mene nemeckého vojenského veliteľstva pred predstaviteľmi víťaznej koalície akt úplnej a bezpodmienej kapitulácie hitlerovského Nemecka. Znameno to koniec druhej svetovej vojny v Európe, ktorú vznietili spojené sily nemeckého fašizmu a militarizmu a ich konečnú porážku. Na tento deň čakali milióny ľudí — vojaci bujújuci na frontoch a partizáni v lesoch, väzni a vojnovej zajatci, civilné obyvateľstvo podrobene v okupovaných krajinách a pracujúce v zázemí frontov pre víťazstvo. Cena bola obrovská.

9. máj — deň víťazstva je štátom sviatkom Československej socialistickej republiky.

Pražský hrad a jeho malebné okolí. (Foto Orbis)

Z UZNESENIA 5. PLENÁRNEHO ZASADANIA ÚV KSČaS

I. O CELOSPOLOČENSKÝCH ULOCHÁCH KSČaS

Naša krajina prežíva hlbokú spoločensko-hospodársku krizu, ktorej prekonanie si vyžaduje usilovnú prácu všetkých ľudí dobréj vôle. V tomto celonárodnom úsilia nemalo by chybovať nikoho, komu záleží na vyvihnutí Polska z kribovej situácie, teda ani členov kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Uvedomujeme si, že naša organizácia môže a mala by sa plne zapojiť do celospoločenského procesu socialistickej obnovy, ktorej program je zahrnutý v uzneseniac IX. zjazdu Poľskej združenotej robotníckej strany. Preto medzi našimi členmi mali by sme rozvíjať také výchovné činitele, ktorí formujú nové spoločenské postoje, súladné medziľudskej vzťahy, pocit zodpovednosti za prácu a spoločensko-hospodárske dianie v prostredí a prispieť k upevneniu socialistického poľského štátu.

V práci medzi krajanmi v miestnych skupinách a obvodoch sa nás aktív zamerá na vysvetlovanie a činnú podporu programu strany a vlády a politických i celospoločenských funkcií štátu. Táto podpora má sa uskutočňovať vo všetkých oblastiach nášho spoločenského, hospodárskeho, kultúrneho a osvetového života. S uspokojením prijímaeme slová prveho tajomníka, ministerstvencu predsedu, predsedu Vojenskej rady národnej, záchrany, armádneho generála Wojciecha Jaruzelského z vladného programu predneseného na zasadnutí Sejmu 25. januára t.r.: „Cenníme si a vážime prínos národnostných menších v našom živote a v našej kultúre. Chceme, aby všetci, ktorí žijú na poľskej zemi, mali plnú možnosť rozvíjať svoju odlišnosť a trvalé miesto v štruktúre súčasného Poľska.“

V celom krajanskom prostredí budeme popularizovať ideu Frontu národnej dohody ako širokej platformy súčinnosti všetkých sôl spoločnosti v budovaní socialistickej vlasti.

Podporujeme občianske výbory národnej obrody a sme za plnou a aktívnu účasťou členov KSČaS v ich činnosti. Teda krajania vo všetkých organizačných zložkách našej Spoločnosti mali by sa plne zapájať do práce týchto výborov, prispievať k riešeniu spoločenských a hospodárských problémov vo svojom prostredí, pôsobiť pre rozvoj kultúry a pokrokových ľudových tradícii našich národnostných menších.

Mimoriadne dôležitá úloha stojí pred rolníkmi. Je teda pochopiteľné, že všetci krajania pracujúci v polnohospodárstve mali by využívať všemožné úsilia pre zvyšovanie produkcie potravín a vzorne plnenie kontraktáčnych zmlúv, aby sme aj my Spiš, Orave, a v čes-

kých strediskách prispeli k sebestačnosti Poľska vo výrobe potravín.

Siroké možnosti pre našu činnosť poskytuje aj vidiecka samospráva. Práve v nej by naši krajania vo svojich obciach mali prejavovať svoju iniciatívu a pracovnú aktivitu.

To všetko sa zhoduje so štatutárnou činnosťou našej Spoločnosti, vyplýva z našich snáh. Sme presvedčení, že všetci krajania a členovia našej organizácie sa svedomite zapoja do realizácie týchto spoločensko-hospodárskych a kultúrnych úloh.

II. O SMERNICIACH ORGANIZAČNEJ, KULTÚRNEJ A OSVETOVEJ ČINNOSTI KSČaS

1. Plénium konštatuje, že v súčasnosti základnou úlohou v našej Spoločnosti je aktivizácia práce miestnych skupín, obvodov a problémových komisií UV, ako aj odstránenie nedostatkov v súčinnosti ústredného výboru s jednotlivými organizačnými zložkami KSČaS. Treba nutne rozvinúť a upevniť organizačnú prácu výborov MS, prelomiť stagnáciu v niektorých miestnych skupinách a vyjsť hlbšie s kultúrno-osvetovou činnosťou medzi členské rady.

2. Plénium trvá na dôslednej realizácii rozhodnutí Ministerstva osvety a výchovy, Vojvodského výboru PZRS a Vojvodského úradu v Nowom Sączu súvisiacich s požiadavkami 2. plenárneho zasadnutia UV KSČaS, ktoré sa dotýkajú kultúrnej činnosti vyvíjanej Spoločnosťou, vyučovania materinského jazyka a oboznamovania žiakov s výsledkami duševnej kultúry národnostných menších v školách na Orave a Spiši, priznania odborárom — členom KSČaS odborárskych práv, ako dvojjazyčných nápisov na kultúrnych, obchodných, gastronomických a iných objektoch, ako aj na školách, kde sa vyučuje slovenčina. Väčšina týchto rozhodnutí nie je podnes realizovaná.

Plénium trvá taktiež na realizácii požiadaviek 2. plenárneho zasadnutia UV KSČaS predložených Ministerstvu kultúry a umenia a CV FNJ.

3. Plénium ukladá obvodnému výboru a výborom miestnych skupín:

- Obnoviť činnosť folklórnych súborov, divadelných krúžkov, kapiel a dychoviek'
- Zabezpečiť pravidelné vystupovanie súborov v iných miestnych skupinách a výmenu medzi Oravou a Spišom, pripraviť súbor na folklórne slávnosti na Detve.
- Zabezpečiť účasť našich súborov v miestnych a vojvodských kultúrnych podujatiach na základe konkrétnych programov spolupráce s vojvodskými oddeleniami kultúry a

gminnými kultúrnymi strediskami. Takto program vypracuje sekretariát UV za spoluúčasti obvodov.

- Zabezpečiť školenie všetkých súborov a hudobných skupín v rámci KSČaS a na základe rozhodnutia Vojvodského úradu v Nowom Sączi z min. roku.
- Sekretariát UV a výbor MS vo Vyšných Lapšoch zabezpečia náležitosť činnosť klubovne miestnej skupiny a dokončenie stavebnych prác na poschodi v tomto roku.

4. Plénium opäť zavádzajú všetky miestne skupiny a obvody, aby sa zapojili do akcie zapisovania detí na vyučovanie slovenčiny za účelom zvýšenia ich počtu a k obnoveniu výuky slovenského jazyka v tých obciach, kde sa ho prestalo vyučovať. Plénium ukladá ústrednému výboru, aby účinne intervenoval v otázkach začiatia vyučovania slovenčiny v školach v Lapšanke, Tribši a Čiernej Hore, kde sa vlna zapisalo ok. 110 detí. Je žiaduce, aby v každej škole bol vysoko kvalifikovaný učiteľ slovenčiny. Každá škola má zabezpečovať príručky pre svojich žiakov. Treba spieť k tomu, aby v školách vznikli súbor a záujmové krúžky, ktorí sa rôzne súťaží súvisiace s vyučovaním slovenčiny a pod.

Sekretariát UV spolu s osvetovou komisiou majú do konca júna 1982 urobiť analýzu aktuálneho stavu vyučovania slovenského jazyka v jednotlivých školách na Spiši a Orave a prerokovať na zasadnutie predsedníctva a 6. plenárnom zasadnutí UV KSČaS.

Obvodný výbor v Zelove bude naďalej pokračovať v kurze češtiny, uskutočňovanom v spolupráci s Československým kultúrnym a informačným strediskom vo Varšave v novom školskom roku 1982/1983. Plénium odporúča obvodnému výboru zvýšiť počet mládeži na tomto kurze.

5. Plénium vysoko hodnotí výsledky doberajej spolupráce s Odelením pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej a Československým ústavom zahraničným, s Československým kultúrnym a informačným strediskom vo Varšave, ako aj kultúrnu spoluprácu vyvíjanú v rámci pohraničných stykov s Dolnokubínskym okresom. Zároveň záväzuje predsedníctvo UV, aby túto spoluprácu naďalej rozširovalo a upevňovalo. Plénium trvá na realizácii programov načerňnutých v dohodach uzavretých v máji 1981 s Odelením pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej a Československým ústavom zahraničným a obracia sa na OZS MS a ČÚZ o rozšírenie týchto programov v roku 1982. Za účelom prerokovania týchto otázok plénium deleguje predsedu UV KSČaS. Plénium zdôrazňuje, že je nutné vyvinúť kultúrnu spolu-

prácu so slovenskými okresmi susediacimi s našim obvodom na Spiši, ako aj s kultúrnymi ustanoviznami v Banskej Bystrici a Košiciach.

6. Plénium rozhodlo predĺžiť volebné obdobie orgánov miestnych skupín a obvodov a uskutočniť novú volebnú kampaň v jesennozimnom období 1982/1983. Tam, kde si to vyžaduje situácia, volby sa môžu uskutočniť aj skôr. V súvislosti s tým plénium schválilo zmeny vo volebnom poriadku, prijatom na 4. plenárnom zasadnutí UV.

7. Plénium schválilo predložený rozpočet KSČaS za rok 1981. Zároveň schválilo rozpočet Spoločnosti na rok 1982, s výhradou, týkajúcou sa výšky súm určených na umeleckú činnosť folklórnych, divadelných a hudobných súborov. Prostriedky určené na tieto ciele sú nevystačujúce, neuspokojujú základné potreby v tejto oblasti. Plénium konštatuje, že umelecká činnosť súborov je hlavným smerom štatutárnej činnosti Spoločnosti a zavádzuje predsedníctvo UV podniknúť kroky pre zvýšenie finančných prostriedkov na tieto ciele v rozpočte na rok 1982.

8. Plénium opäť zavádzajú obvody a miestne skupiny k zvyšovaniu vlastných príjmov organizovaním rôznych kultúrnych a zábavných podujatí. Plénium vyzýva všetkých členov KSČaS, aby načas platili členské, čo je základnou povinnosťou každého člena Spoločnosti a obracia sa na pokladníkov v miestnych skupinách a obvodoch, aby vyberali tieto členské príspevky.

9. Sekretariát UV aktualizuje plán investičných potrieb prihlásených miestnymi skupinami a obvodmi a zabezpečí plné využitie investičných prostriedkov v rozpočte KSČaS na rok 1982.

10. Sekretariát UV spolu s obvodnými výbormi spracujú v máji tohto roka program činnosti KSČaS do konca roku 1982, ktorý schválí predsedníctvo UV.

11. Plénium rozhodlo zvolať v septembri t.r. dvojdňové, 6. plenárne zasadnutie Ústredného výboru na Orave bud' Spiši. V súvislosti s tým sekretariát UV za spoluúčasti osvetovej, kultúrnej a odborárskej komisie, obvodných výborov a HRK spracuje do konca júla t.r.:

a) analýzu realizácie uznesenia 6. zjazdu KSČaS a rozhodnutí plenárnych zasadnutí UV v pozajazdovom období;

b) analýzu realizácie rozhodnutí Vojvodského výboru PZRS a Vojvodského úradu v Nowom Sączi, súvisiacich s požiadavkami 2. plenárneho zasadnutia UV KSČaS.

POKRAČOVANIE NA STR. 9

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

14

Nadporučík Lukáš, u něhož Švejk nastoupil, byl typem aktivního důstojníka zchátralé rakouské monarchie. Jinak byl člověk hodný, představených se nebál a o svou rotu pečoval jak se sluší a patří. Své sluhy nenáviděl, ale nutno uvést, že dostal vždycky toho nejprotivnějšího puefleka. Švejka však měl svým způsobem rád. Měl rád také zvířata, v bytě byl kanárek a kočka, která za Švejkovy služby kanárka sežrala. U nadporučíka Lukáše měl chudák Švejk čas vyplněný úklidem, třepáním koberců a dobrodružstvím s dámami, které měl nadporučík

Na Malé Straně u Zámeckých schodů je malý výčep piva. Jednoho dne seděl tam v šeru vzadu dva muži. Jeden voják a druhý civilista. Naklonění k sobě čeptali si tajemně. Vyhliželi jako spiklenci z dob Benátské republiky.

„Každej den ve vosum hodin,“ říkal civilista vojákoví, „chodi s ním služka na roh Havlíčkového náměstí k parku. Ale von je potvora, kouše o všechno pryč. Nedá se pohladit.“

A nakládaje se ještě více k vojákoví, zašeptal mu do ucha: „Ani burta nezere.“

„Smaženýho?“ otázal se voják.

„Ani smaženýho.“

Oba si odplivili.

„Co tedy ta potvora žere?“

„Pánbůhví co. Voni jsou někteří psi rozmazení a rozhejkání jako arcibiskup.“

Voják s civilistou si ťukli a civilista říkal: „Jednou ode mně jeden černý špic, kterýho jsem potřeboval pro psinec nad Klamovkou, nechtěl taky vzít buřta. Chodil jsem za ním po tri dny, až už jsem to nevydržel a přiměl se zeptal té paní, co s tím psem chodila na procházku, co vlastně ten pes žere, že je tak pěkný. Paní to záložnila a řekla, že má nejradiš kotlety. Tak jsem mu kupil řízek. Myslím si, to je ještě lepší. A vidiš, mrcha pes si ho ani nevším, že to bylo telecí. Byl udělaný na vepřový maso. Tak jsem musel mu kupit kotletu. Dal jsem mu ji očíchat a běžím, pes za mnou. Paní říkala: „Puntíku, Puntíku,“ ale kdepak milej Puntík. Za kotletou běžel za roh, tam jsem mu dal řetízek na krk a druhý den už byl v psinci nad Klamovkou. Měl pod krkem pár bíléch chlupů, skupinku, tu mu zamalovali na černo a nikdo ho nepoznal. Ale vostatní psi, a že jich bylo hodně, všechni šli na koňský smažený buřta. Ty bys udělal taky nejlepší, kdybys se jí voptal, co ten pes nejradiji žere! Ty jsi voják, postavu máš a vona ti to spíš řekne. Já už jsem se jí ptal, ale ona se na mě podívala, jako kdyby mne chtěla probodnout, a řekla: „Co je vám do toho?“ Vona není moc hezká, je to vopice, ale s vojákom bude mluvit.“

„Je to opravdu stájového psa? Můj obrlajtnant jinýho nechce.“

„Fešák stájového psa. Pepř a sůl, doopravdy čistokrevnej, jakože ty jseš Švejk a já Blahnik. Mně jde vo to, co žere, to mu dám a přivedu ti ho.“

Oba přátelé si opět ťukli. Ještě když Švejk se živil prodejem psů do vojny, Blahnik mu je dodával. Byl to zkoušený muž a vypravovalo se o něm, že kupoval pod rukou z pohednice podezřelé psy a zas je prodával dál. Měl dokonce už jednou vzteklinu a v Pasteurově ústavu ve Vídni byl jako doma. Nyní povážoval za svou povinnost nezjistit vojákoví Švejkovi pomocí. Znal všechny psy v celé Praze i okoli, a mluvil

rovněž rád a vodil si je domů. Když se dověděl, že Švejk umí zacházet se zvířaty a má k nim cit a lásku, dal si od něho opatřit psa. Měl to být stájový pinč, poněvadž „je to velice milý pes. Každýmu se, pravda, nelibí, poněvadž má štětiny a takový tvrdý vousy na tlamě, že vypadá jako propuštěný trestanec. Je tak vošklivej, až je krásnej, a při tom je chytrej. Kam se na něj hrabe takovej pitomej bernardýn. Je ještě chytřejší než foxteriér...“

Švejk znal několik systémů, jak se kradou psi...

proto tak tiše, aby se hostinskému neoprozradil, poněvadž mu z hostince před půlrokem odnesl pod kabátem štěně, jezevčíka, kterému dal eucat mléko z dětské láhve, takže ho hlopoué štěně považovalo za mámu a ani nedutalo pod kabátem.

Kradl ze zásady jen čistokrevné psy a mohl být soudním znalcem. Dodával do všech psinců a soukromým osobám, jak se to dalo, a šel-li po ulici, tu na něho vrčeli psi, které kdysi ukradl, a když stál někde u výkladní skříně, často nějaký mstivý pes vyzdvihl u něho za zády nožičku a pokropil mu kalhoty.

V osm hodin ráno druhého dne bylo vidět dobrého vojáka Švejka chodit na rohu Havlíčkova náměstí a parku. Čekal na služku se stájovým pinčem. Konečně se dočkal a kolem něho přeběhl vousatý pes, rozjezený, ostrosrstý, s moudrýma černýma očima. Byl veselý jako všichni psi, když si odbyli svou potřebu, a hnál se k vrabcům snídajícím koňský trus na ulici.

Pak přešla kolem Švejka ta, která ho měla na starosti. Byla to starší dívka se způsobně do věnečku zapletenými vlasy. Hvizdala na psa a točila řetízkem a elegantním karabáčem.

Švejk ji oslovil:

„Dovolte, slečno, kudy se jde na Žižkov?“

Zastavila se a podívala se na něho, myslí-li to upřímně, a dobrácký obličeje Švejkův jí řekl, že opravdu ten vojátek chce asi jít na Žižkov. Výraz jeji tváře změkl a ona ochotně mu vykládala, jak na ten Žižkov půjde.

„Já jsem teprve nedávno do Prahy přeloženej,“ řekl Švejk, „já nejsem zdejší, já jsem z venkova. Vy taky nejste z Prahy?“

„Já jsem z Vodňan.“

„Tak jste nedaleko od sebe,“ odpověděl Švejk, „já jsem z Protivína.“

Tato znalost místopisu českého jihu, nabýtá když při manévrech v tom kraji, naplnila srdeční dívky krajanckým teplem.

„Tak znáte v Protivíně na náměstí řezníka Pejchara?“

„Jakpak bych ho neznal.“

„To je můj bratr.“

„Toho tam mají u nás všechni rádi,“ řekl Švejk, „von je moc hodnej, úslužnej, má dobrý maso a dává dobrou váhu.“

„Nejste vy Jarešův?“ otázala se dívka, začínajíc sympatizovat s neznámým vojátkem.

„Jsem.“

„A kterého Jareše, toho z Krče u Protivína, nebo z Ražic?“

„Z Ražic.“

„Ještě rozváží pivo?“

„Pořád.“

„Ale on už musí mít hodně přes sedesát?“

„Vosumadesát mu bylo letos na ja-

ře,“ odvětil klidně Švejk, „tedy si zaočatil psa a to se mu to jede. Pes mu sedí na voze. Zrovna takovej pes jako tamhleten, co honí ty vrabce. Hezkej pejsek, moc pěknej.“

„To je náš,“ vysvětlovala mu jeho nová známá, „ja sloužím zde u pana obrášta. Vy neznáte na jeho pana obrášta?“

„Znám, to je pěknej inteligent,“ řekl Švejk, „u nás byl v Budějovicích taky takovej jeden obrášta.“

„Náš pán je přísný, a jak posledně se říkal, že nám v Srbsku natloukl, tak písel celej vztekly domů a sházel v kuchyni všechny talíře a chtěl mně dít vejpověd.“

„Tak to je tedy váš pejsek,“ přerušil ji Švejk, „to je škoda, že můj obrážtant nemůže zdůnýho psa vystat, já mám velice rád psy.“ Odmlčel se a náhle vyrazil: „Každej pes ale taky všechno nezere.“

„Náš Fox si strašně vybírá, jeden čas nechť jist maso, až teď opět.“

„A co žere nejradiš?“

„Játra, vařená játra.“

„Telecí nebo vepřový?“

„To je mu jedno,“ usmála se „krajan“ Švejkova, považujíc poslední otázku za nepodařený pokus o vtip. (...)

Potom mu ještě řekla, že chodí též každý večer v šest hodin sem se psem, že nevěří žádnému mužskému z Prahy, že se dala jednou do novin a přihlásil se jeden zámečník za účelem sňatku a vylákal z ní 800 korun na nějaký výález a zmizel. (...)

Švejk ji dal mnoho naději, že přijde v šest hodin, a odešel, aby sdělil příteli Blahnikovi, že pes žere játra jakéhokoliv druhu.

„Pohostím ho hovězíma,“ rozhodl se Blahnik, „na ty jsem už dostal bernardýna továrníka Vydry, náramně věrný zvíře. Zejtra ti psa přivedu v pořádku.“

Blahnik splnil slovo. Když byl dopoledne Švejk hotov s uklizením bytu, ozval se za dveřmi štěkot a Blahnik vtáhl do bytu vzpírajícího se stájového pinče, který byl ještě více rozjezen, než ho rozježdila příroda. Koulel divoce oči a dival se tak posupně, že připomínal hladového tygra v kleci, před kterou stojí vypasený návštěvník zoologické zahrady. Cvakal zuby, vrčel, jako by chtěl říct: Roztrhám, sežeru.

Uvázali psa ke kuchyňskému stolu a Blahnik vylíčil postup odcizení.

„Sel jsem schválně kolem něho, drže zabalena vařená játra v papíru. Počal čenichat a vyskakovat na mne. Nedal jsem mu nic a šel dál. Pes za mnou. U parku jsem se votočil do Bredovské ulice a tam jsem mu dal první kousek. Žral to v chodu, aby mne neztratil z očí. Zabočil jsem do Jindříšské, kde jsem mu dal novou porci. Pak jsem ho, když se nažral, uvázel na řetízek a táh jsem ho přes Václavské náměstí na Vinohrady, až do Vršovic. Po cestě mně vyváděl pravé divy. Když jsem přecházel elektriku, lehl si a nechtěl se hnout. Snad se chtěl dát přeject. Přinesl jsem s sebou taky čistý rodokmen, který jsem kupil u papírníka Fuchse. Ty umíš padělat rodokmeny, Švejku.“

„To musí být tvou rukou napsaný. Napiš, že pochází z Lipska ze psince von Bülow. Otec Arnheim von Kahlsberg, matka Emma von Trautendorf, po otcí Siegfried von Busenthal. Otec obdržel první cenu na berlínský výstavě stájových pinčů v roce 1912. Matka vyznamenána zlatou medailí norim-

berského spolku pro chov ušlechtilých psů. Jak myslíš že je starej?“

„Podle Zubů dva roky.“

„Napiš, že je půldruhýho.“

„Je špatně kupirované, Švejku. Podívej se mu na uši.“

„Tomu se dá pomoci. Zastříhneme mu je popřípadě, až si u nás zvykne. Tedy by se ještě více zlobil.“

Ukraďec vylezl, funěl, zmítl sebou, a pak si lehl s vyplazeným jazykem, unaven, čekal, co se s ním stane dál. Pomalu stával se klidnější, jen občas žalostně zakňučel. (...)

„Jaký mu mám dát jméno do rodokmenu?“ otázal se Blahnik, „jmenoval se Fox, tak něco podobného, aby tomu hned rozuměl.“

„Tak ho nazveme třebas Max, podívej se Blahniku, jak zvedá uši. Vstan Maxi!“

Nešťastný stájový pinč, kterému vzaли do domov, i jméno, vstal a očekával další rozkazy. (...)

„Co jsem ti dlužen?“ otázal se Švejk Blahnik, když se s ním loučil.

„Nemluv o tom Švejk,“ řekl měkce Blahnik, „pro starýho kamaráda všechno udělám, zejména když slouží na vojně. Sbohem, hochu, a nevoda ho nikdy přes Havlíčkovo náměstí, aby se nestalo nějaký neštěstí. Kdybys potřeboval ještě nějakýho psa, tak viš, kde bydlím.“

Švejk nechal Maxa spát hodně dlouho a koupil začínat u řezníka čtvrt kila jater, uvařil je a čekal, až se Max probudí, dav mu k čenichu kousek teplických jater. (...) Do večera, kdy se vrátil nadporučík z kasáren, byli Švejk a Max nejlepšími kamarády.

Dívá se na Maxe, pomyslil si Švejk filosoficky: „Když se to vezme kolem a kolem, je vlastně každý voják taky ukradenej ze svého domova.“

Nadporučík Lukáš byl velice přijemně překvapen, když uviděl Maxa, který též jevil velkou radost, že opět vidí muže se šavlí.

Na otázku, odkud je a co stojí, sdělil mu Švejk s naprostým klidem, že pes byl mu darován jedním kamarádem, který právě narukoval.

„Dobré Švejk,“ řekl nadporučík, hraje si s Maxem, „na prvního dostaňete ode mně padesát korun za psa.“

„Nemohu přijmout, pane obrážtant.“

„Švejk,“ řekl přísně nadporučík, „když jste nastupoval službu, vysvětlil jsem vám, že musíte poslouchat na slovo. Když vám říkám, že dostanete padesát korun, tak je musíte vzít a propít. Co uděláte, Švejk, s těmi padesáti korunami?“

„Poslušně hlásím, pane obrážtant, že je propiju podle rozkazu.“

„A kdybych Švejku, snad zapomněl na to, přikazují vám, abyste mně hlásil, že mám vám dát za psa padesát korun

"To sa vjde, že ho videl, ved je tam. Mala ruky zafúlané od lepidla, väzila balíky. Aj zásteru nosí samý flak, samá lata. A vy mi tu jednotaj natyskáte abych s ním chodel, báraj vjete, že sa mi ani trocha nelúbi".

Mäsiarovci si naozaj želali, aby ich jediný syn Jano a jediná dcéra krušpárovec Zuzanka boli svoji. Či sa mäsiarka nevypytovala na nedelňajších výletech svojej priateľky krušpárky, akú výbavu chystá svojmu jedináčikovi a čo všetko jej pokúpi, až ju bude vydávať? Zaujimala sa o to až nápadne vrelo a radila, vymýšlala, aký nabytok by sa jej patrilo kúpiť, kde treba ísť po plátno a ktorá z výšiváčiek v Mestečku najkrajšie vyšívava. Dozvedala sa aj to najdôležitejšie, kolko má Zuzanka uložené na knižke a kolko jej krušpárka potajomky, aby o tom muž nevedel, pridal.

A Jano, ako ten klát, tupý, hluchý, bez iskierky záujmu o všetko.

Kto si však všimol drobnej Zuzanky v zalátané zástere s uťulanými rukami od gleja, bol mäsiarov barbok Štefan. Starší o tri roky nikdy nepobadal malú drobnú stvoru, ani hádam nevedel, že býva s ňou v jednom meste. Až na pošte, keď mu niekolko ráz podala balík s mlynským plátenkom, všimol si jej a raz sa náročky poneviera pred poštou vyčkávajú, kedy pôjde domov. Druhý raz sa osmelil prihovoriť sa a šiel s ňou, akoby mal tým istým smerom cestu, až na rázcestie. Potom ju skúsil aj cez lávku odprevadiť a raz v nedelu, keď sa prechádzala po námestí s priateľkami, pridal sa k nim a prechádzal sa s nimi od Horného konca po Dolný.

Vtedy ich stretol mäsiarov Jano.

Doma tresol čiapkou na stôl a vyrútil sa na mater.

"A vy, čo mi furt nahovárate slečinku z pošty, keď dobre vjete, že sa vláči s druhým."

"Do? Zuzánka? Nále, preboha, a s kým?" zložila ruky od údivu mater.

"Ešte sa pýtajte! Krupári na nich nadávajú, kolko raz sem prídu. A zatjal dcéra sa vláči — zo Štefánom."

"Nehovor, to neny pravda. Rodyčia by nygdy neprivoleli, a ona také nevinjatko."

"Idte sa podývati, nájdete hu na rinku s ným."

Janovi by bolo bývalo jedno, keby hociktorý iný mladenc chodil za Zuzankou. Ale mäsiarov Štefan, jeho najväčší nepriateľ, to ho pobúriло. Na Zuzanke mu nezáležalo, ved ju od prvého nahovárania odmietal, ale Štefanovi ju nežinil, pretože Štefana nevidel.

Nanávisť rodičov prešla i na deti. Jano so Štefanom sa bili, kde sa len stretli. Jano, silnejší — hoci mladší, nikdy nevyhral preto, lebo Štefan bol obratnejší, tenší a hybkejší. Keď vystrel, zostal stihly a vytiahol sa o dobrú polhľavu vyššie ako Jano. Aj to Jana zlostilo. Pobadal, že dievky radšej tancujú so Štefanom ako s ním.

A teraz ešte túto mu uchyti, ktorú jemu chystali. Keby s ňou bol aspoň chodil, aby Mestečko vedelo, že ju nechal, potom by ho to nemrzelo, že sa o ňu zaujíma Štefan. Ale takto pred nosom mu ju uchmatnút, to ho jedovalo. Ako sa len pomstíť? Ani späť mu nedalo.

Mäsiarka ešte večer zabebla ku krušpárke, čo je na tom pravdy.

"Kdeže by moja Zuzánka s chlapcom chodela, any pomyslenia. Ved je ona nevinnosť sama. O mladencoch any počet. S kamarátkami chodí, djetia moje, a ten Štefánysko sa iste k nej kerek z nich pridal. Janko zle videl, tak to bude. Ale ved Zuzánka mosí každú chvíľu príst, ostante a ona vám to rozporuje, ako to bolo."

Ale mäsiarka sa Zuzanku nedokala. Mater ju vyčkávala do polnoci a za ten čas trikrát bola pri lávke, ba raz aj cez ňu prešla. Zuzanka sa vrátila až po dvanásťtej, čo bolo neslyčané.

"Patrí sa to," kričala na ňu mater, "moja céra, čistá ako lalyja; takto sa ide špinut a s kým, no povedz, s kým? Nezataj, lebo já už vjem ťecku. Vi deli ta, vystrrehli, a teraz ta bude cele Mestečko ohovárať!"

"Maminečka, šak som nebola sama, s kamarátkami som sedela na lavičke pred kostolom. Mesiacik svetý a teplo je venku, nescelo sa nám ist domu, keď je zajtra aj tak nedela. Seeme ist na výlet, na hrad, a tak sme sa radeli."

"Nygde nepôjdeš, doma zostaneš," umlčala ju mater. Vtom jej však svilo. "Iba že by som ta Janovi mäsiarofmu zverela, či ten len pôjde?"

"To sa vjde, že pôjde, šecí chlapci idu a on je všade medy prvými."

Jano bol ako na koni, keď mu matér oznamila, akú ulohu mu ukladá. "No dočkaj, Štefan, ved ja ty ukážem, do sa bude ze Zuzanku vodiť. Any na krok sa k nej nepríbliži, any prstom sa jej nedotkniesť" Tak si bláhal v duchu Jano a vyparadil sa na výlet vašeši ako inok.

Bol to každoročný výlet na Annu, preto ho volali „amenský“. Mladenci, čo mali záprah, zapriahlí do rebriniakov, dievky ich evenčili borievčím a papierovými ružami a išlo sa hmeď zrána na Starý hrad. Tento výlet sa vyznačoval jednou zvláštnosťou: dievčence sa na ňom zúčastňovali bez ma-

krivené výby, kde sa na skalnom dne nadhadzovali svietiakujúce vlnky horského potoka. Potom sa mu skryli pod hustou vrbinou, lebo Zuzanka, tá cudná, hanlivá Zuzanka, najnevinnejšia nevinnosť, pocitila v jeden a ten istý deň už druhý raz, ako ju chlapské ruky oblapávajú, a najhoršie na tom bolo, že patrili chlapom — dvom.

Nevinnosť už nebolo a ako to už býva, zápať prišlo materstvo. Zuzanka sa vyspovedala mamke krupárikke a tá podľah k mäsiarke. Koniec-koncov bola svadba, chýrna svadba, lebo sa svadbili dva bohaté domy a celé Mestečko sa šlo pozerať do kostola, ako sa sobáši mäsiarov Jano so Zuzankou Krupárovie, žiariacou nevinnostou a obletom v taliovobiely šat s myrtovým venčekom na nauchorených vlastoch.

prekričať psí brechot, keď sa k nej mladenci blízili. Zobrali ju zo siahovice a vnesli dnu, rovno mlynárovcom do izby.

"Preboha, čo to má znamenat," zdávala sa mlynárska spýtavo na muža.

"Co po mne škuliš, jach to nebol," uhybal jej pohládnu mlynár. Ale bol mu všelijako. V duchu preberal všetky tie roby, ktoré chodili k nemu mlieč a s ktorými tam v kúte za mečami mýky spásoval. Ktorá by mohla byť taká bezočivá a priniesť mu decko a jeho označiť za otca.

"Pre myšť za myšť sa senkaj to dečko nedostalo," stála mlynárska na svojom.

"Ná, a čo nemáš syna, jedynáčika, keré je tež chlap súči na takú vec? Len si ho vezny do parády. A čo týto tu, chasnýci, tý su asnaj neny chlapci? Prečo akurátnie já, starý cap, bych mal vystrážiť."

"No, len no, jaké hnevy zrazu, a keď bych sa ty opovážela já povedať, že si plesný dedko, nebolo by torecht, pravda?"

Alé ústočká dieťa sa nezavolili, kriku bol plný mlyn. "Panobež, ved je ono, chudstvo, hladné," ozvala sa v mlynárke žena. "Bežte njekej k babe, nech poradí, čo mu dat, jach už veru pozabola, s čím sa také decko krmí."

Baba Turancová, keď sa od mlynárskeho chasníka dozvedela, čo sa v mlyne stalo, pribehla ako mladica. Vzala dieťa do rúk, prezerala perinku, hábočky, čipky na nich a už bola čistom.

"Bože večný nášak to je Zuzánky Pihodnovej! Vedch ho fčera prede dnom priviedla na svetlo božie. Je to jedno z tých dvojčencov, ná, čo neviete, že dvojčence porodila? Ale toto sa stat, na mu dušu, kebych si jako hlavu lámala, nepríšla bych na to, jach sa jedno z dvojčencov dostalo v prostred noci na vaše siahovice. Mošel ho sem nido donjest."

Štefan prišiel do najlepšieho. Len čo ho zbadali, už sa naň sypali otázky, či nevie, ako sa to stalo. Keď sa dozvedel, že dievčačko je Zuzamino, rozriešil situáciu chlapským vyhlásením, že dieťa sa našlo na ich siahoviciach a že zostane u nich.

"Bali sa, že by dvoje neuživili, lalomci, necháme si ho, bude moje a just si ho zaopatrí, aj dojku mu nájdeme a masárovi nech vidja, že my na to máme."

Ale s tým sa nepriznal, čo mu svedomie našepkáva, že dieťačko môže byť práve tak jeho a Zuzanka mu ho posiaľa ako pripomienku na anenský výlet.

Ale baba Turancová rozhodla inakšie. "Neny možné, aby ho samy od seba odloželi, f tem mosí byť čosik inšje. Nebodaj maličkú njobukra del, a tam sa blízko šečja zblázneli, keď zbadali, že je preč. Idem já s ním k masárom a budeme videt, čo je pravda."

U mäsiarovcov bolo božie dopustenie. Zmäťok nad zmätkom a Zuzanka v posteli viac mŕtva než živá. Baba prišla, práve vo chvíli, keď sa mäsiar chystal volať žandárov. A odrazu, lala, dievčačko sa našlo, ale kde, kde?

Baba Turancová sa v tej chvíli cíila najdôležitejšou osobou na svete.

"Len si pomyslite, ten, do ho ukrádel, podhodel ho akuratne takým dobrým ludom. Šak pokel nevedeli, čja je, sceli si hu nechat, a kór mladý, ten bol celý preč od radosti, praj si dieťačka vychová a bude ho mať do opatrotu na staré kolená. Veru tak, any mi ho dat nesel, malach čo robit, aby ho presvedčela, že je vaše. A snád neny? Do by to mohel lepšej vedet ako já. Len sa podývajte, ako má tothla Jano svoju cérrenku poznačenú." A baba zručne rozbali perinôčku a obrátila dieťa dolu bruškom. "No, len sa kuknute, jaké má na ritemke materinské známjeno, akurátnie ako Jano, otec. Šak som aj jeho privjedla na svet, dobre sa pamätám, že mal čiernu šošovičku na ritke a malá hu má po nem."

Jano zímal na drobušký fliačik. Ako máčne zrniečko bol, a predsa kolko šťastia mu odrazu dal. Schytal dieťačko do náručia a vyzdvihol ho vysoko nad hlavu.

"Ten by bral, ten Štefánysko, také krásne dječiatko. Nech sa postará, aby mal svoje." A potom sa mažnavo prihovoril k maličkej: "Teba nedám, lebo ty si moja najmilšia cérrenka a menovat sa budeš Zuzánka, tak to sem ja, tvoj tatko."

A celý spotený od radosti položil dievčačko k matke do posteľ.

Tak sa stalo, že ritemka malej Zuzanku zachránila čest mäsiarovcej rodiny.

Zuzka Zguriška Dvojčence

mičiek. Matky na tento výlet vystrájali najmä tie dcéry, ktoré boli už súčasne na výdaji, ale ženici neprichádzali. Mnohé z nich sa po anenskom výlete skutočne dostali pod čepieci.

Keď sa výletníci dovezli pod mury Starého hradu, poskáiali z vozov a rozišli sa po dvojčiacach, takže každa dievča mala svojho šuhaja. Husté hálje a kroví zarastene doliny pojali do svojho zeleného náručia všetky tie nedochádavé výletníčky, ktorým ani neslo tak o zliezanie hradných murov ako o prechádzku s milým, o šepkané slová lásky a ukradnuté bozky.

Pri rebrinových vozoch zostali len vypriahnuté koniky a kamasi, čo ich strážili.

Vtedy už kráčala Zuzanka s mäsiarovým Janom popod staré buky a lutovala, že to nie je Štefan. Jano dobré videl, ako sa Štefan blížil k Zuzanke, keď zoskočila z voza. Hoci sa viesol na voze s inými dievčami, predsa si šiel po ňu. Ale Jano ho predbehol a Zuzanka, poslušná materinej vôli, šla s ním.

Pri rebrinových vozoch zostali len vypriahnuté koniky a kamasi, čo ich strážili.

Vtedy už kráčala Zuzanka s mäsiarovým Janom popod staré buky a lutovala, že to nie je Štefan. Jano dobré videl, ako sa Štefan blížil k Zuzanke, keď zoskočila z voza. Hoci sa viesol na voze s inými dievčami, predsa si šiel po ňu. Ale Jano ho predbehol a Zuzanka, poslušná materinej vôli, šla s ním.

Ale na spiatočnej ceste, keď sa zasobili vozy v šenkú na rázcestí, aby sa zapísali smad z búrlivého výletu slobopal mäsiarov Jano vyzývalo pohár za pohárom. Miešal ostré so sladkým a vždy pripíjal Zuzanke, v horúčave sa topiačej, zahanbenej, nešťastnej lebo cítila, že všetci výletníci vidia, vedia, poznajú, čo sa s ňou na výlete stalo a že jej vienok zelený leží pod Starým hradom pod rozrasteným bukom v tráve stratený.

Keď sa mäsiarov Jano dosť navystral, nareval a naslopal, zložil si ruky na stôl a o chvíľu spal tvrdým hlbokým spánkom.

Vtedy sa opustenej Zuzanke ujal Štefan z mlyna. Zuzanka, šťastná, že má od dobiedzajúceho Jana pokoj, privolila ochotne prechádzat sa so Štefanom. Ako len ten mesiac žiaril na hviezdné oblohe! Zuzanke sa zdalo, že sa usmieva plnou tučnou tvárou, tak ako ho v prvej triede nosila namaľovaný v šlabíkari. A mesiac ich viedol zákrutou cestičky až pod po-

Ked v mesiaci máji zakvitli hriady rezedy, fiály a iskierok v malej záhradke pod oblokmi Zuzankinej spálne, pomáhala baba Turancová na svet dvom životom, dvojčencom, Zuzankým dvom dievčačkám. Jedno malo vlásky barnavé a to druhé svetlé ako lan. A nik na svete, ani sama baba Turancová, ktorá prvá držala obe na rukách, nebola by povedala, že sú to dvojčence, tak odlišne boli.

Aj šťastný otec zímal na ten záhrak, keď mu ich baba položila na ruky. Zímal a hútal, a zímal, až sa mu mozgom prevalila čierna chmára. Aha, už to má, už je to tu! Čo mu nevrateli po svadbe Daniš, Samko, Peter a Pavol, že vtedy na anenskom výlete zmizla jeho Zuzanka s tým nenávideným mäsiarovým Štefanom kdeši v dome a že sa vrátili, až keď sa sadalo na vozy? Už je načistom s tým záhrakom, ktorý drží na rukách. Dievčačko s barnavými vláskami je jeho, a to druhé s lanovosvetlým chocholčekom na vrchhlave, to je plod hriešneho spojenia Zuzanky s nenávideným Štefanom. A teraz urobí poriadok. Ale čo ak by Zuzanka začala horekovať a všetci v dome, všetci vo viedlajších domoch, ba celé Mestečko by zvedelo o jeho nešťastí. Nie! Len jeden musí zviedieť, že on, Jano, nie je taký hlúvy, akým sa vidí. Štefan! Ten prekliaty sok. Ten to zvie a ešte túto noc.

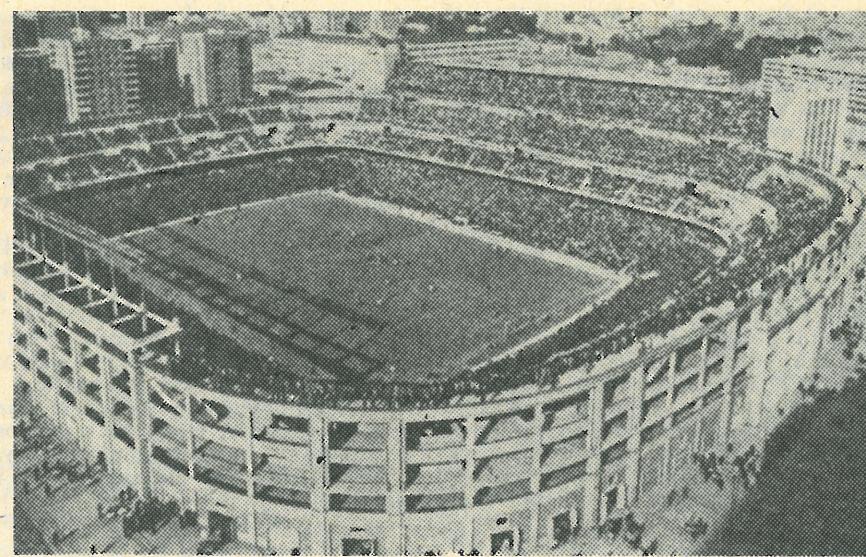
Mlynárovci sa prebudili na neprestajné brechanie psa.

"Nale id sa podývati, starý, čo ten psisko má, keď neprestava ščekat," posadila sa mlynárska na postel.

"Daj mi pokoj, šak su mladenci v mlynici, asnej sa len pozru, čo je ze psom."

Aj povybehúvali s palicami a vidli, lebo sa nazdávali, že vo dvore bude nevodaj zlodej.

Už nevela dni nás delí od najväčej tohtoročnej športovej udalosti — XII. futbalových majstrovstiev sveta v Španielsku, čiže ESPAÑA 82. Zo dňa na deň stúpa záujem o toto podujatie, akiste aj medzi našimi čitateľmi, o to viac, že si postup na Mundial vybojovali popri poľskom mužstve aj futbalisti Československa. Vychádzajúc opäť požiadavkam futbalových nadšencov, uverejňujeme v tomto čísle viac príspievkov týkajúcich sa tohto podujatia.

Pohľad na štadión Santiago Bernabeu v Madride, kde sa 11. júla uskutoční finále Mundialu 82

ESPAÑA '82

KTO, KDE, KEDY?

Tohoročných majstrovstiev sveta sa po prvý raz zúčastní 24 národných mužstiev, ktoré boli v januárovom žrebovaní rozdelené na 6 skupín. Pripomíname ich a uvádzame mesta, kde zohrajú kvalifikáčné zápasy:

- I. SKUPINA (Vigo, La Coruña) — Talianisko, Poľsko, Peru, Kamerun;
- II. SKUPINA (Gijon, Oviedo) — NSR, Alžírsko, Chile, Rakúsko;
- III. SKUPINA (Alicante, Elche) — Argentína, Belgicko, Maďarsko, Salvador;
- IV. SKUPINA (Bilbao, Valladolid) — Anglicko, Francúzsko, ČSSR, Kuvajt;
- V. SKUPINA (Valencia, Zaragoza) — Španielsko, Honduras, Juhoslávia, Šv. Írsko;
- VI. SKUPINA (Sevilla, Malaga) — Brazília, ZSSR, Škótsko, Nový Zéland.

V týchto skupinách sa bude hrať systémom „každý s každým“. Otváracia slávnosť a prvý zápas majstrovstiev Argentína — Belgicko sa uskutoční 13. júna t.r. v Barcelone. Tu sú dátumy zápasov futbalistov Poľska a Česko-slovenska:

- 14. júna: Poľsko — Talianisko
- 17. Júna: ČSSR — Kuvajt
- 19. júna: Poľsko — Kamerun
- 20. júna: Anglicko — ČSSR
- 22. júna: Peru — Poľsko
- 24. júna: Francúzsko — ČSSR

Prvé dve mužstvá z každej skupiny, celkovo 12, postupujú podľa určeného klúča do štyroch skupín po troch tínoch, kde sa bude tak tiež hrať každý s každým (od 28. júna do 5. júla). Viacfází týchto skupín postupujú do semifinále. Jeden semifinálový zápas sa uskutoční v Barcelone a druhý v Madride (oba 8. júla).

A konečne boj o medaily. Na 10. júla je naplánované stretnutie o tretie miesto, ktoré zohrajú porazení semifinalisti. Veľké finále sa uskutoční 11. júla v Madride na štadióne Santiago Bernabeu, kde sa po posledných úpravách zmestí vyše 90 tis. divákov.

Pokial sa finálový zápas nebude musieť opakovať pre nerozhodný výsledok aj po predĺžení, bude Mundial, 32 trvá celkovo 29 dní. Teda maratón, na ktorý sa dejiny futbalu nepamatájú.

POŁSKO, TALIANSKO, PERU?

Hneď po žrebovani MS v Madride sa v Poľsku medzi futbalovými fašuškami, ale nielen, rozprúdila živá diskusia, ktorá trvá podnes. Mienky

o budúcich súperoch polských futbalistov — Talianisku, Peru a Kamerunu sú rôzne, ale v jednom sa zhodujú, že sme vyžrebovali dobre a máme všetky predpoklady postúpiť do druhého kola. Potom sa vraj uvidí.

Je sice pravda, že Poľsko mohlo vyžrebovať ľahšiu skupinu, keď sa všobec môže hovoriť o ľahšej buď ľahšej skupine, Napriek tomu chcem však varovať pred prílišným optimizmom. Všimnime si blžšie tých súperov.

Talianisko je predsa dvojnásobným majstrom sveta a na mundiali sa zúčastňuje už po desiaty raz. Má bohatú základňu: vyše 16 tis. klubov, ktoré združujú skoro 750 tis. hráčov, v tom ok. 700 profesionálov. Dobre hrajú od dieľové mužstva v európskych pohárových súťažach, ba aj reprezentačný celok dosiahol pozoruhodné výsledky v medzištátnych stretnutiach, hoci na svet. šampionátoch sa mu už menej darilo, najmä za posledných desať rokov. Pripomienim, že na MS v NSR prehral práve s Poľskom. Odvtedy však tréneri značne omladili ľahšie mužstvo, zároveň sa snažia upustiť od slávneho „catenaccio“ — obranneho spôsobu hry a hrať moderný, ľútčí futbal. Na terajšie MS sa prebojovali dosť isto, keď z 8 kvalifikáčnych zápasov vyhrali 6 a prehrali len 1, čo vzbudilo v Talianisku veľký optimizmus. Preto posledná prehra 0:2 s Francúzskom bola pre nich ako studená sprcha. No aj tak takí hráči ako Gentile, Scirea, Graziani, Zoff sú schopní vytvoriť tím, ktorý môže ohroziť každého.

Mužstvo Peru nie je sice tak slávne ako „squadra azzurra“, ale predstavuje dobrý, typicky juhoamerický futbal, založený najmä na znamenitej technike. Na MS sa zúčastňuje už 4. raz a na šampionáte v Argentíne pripravilo veľkú senzáciu, keď sa prebojovalo do druhého kola. Je to zároveň dvojnásobný majster Juž. Ameriky. Na tohoročnej MS sa Peruánci pripravujú mimoriadne starostlivo a do reprezentačného mužstva chceú stiahnuť všetkých najlepších futbalistov hrajúcich v zahraničných kluboch. Bude to však mužstvo s pomerne vysokým vekovým priemerom. Ide o takých hráčov ako Cubillas, Barbadillo, Velasquez, La Rosa a ďalší. Vek sice robi svoje, ale ich skúsenosti nie sú na zahodenie.

O futbalistoch Kamerunu sa všeobecne hovorí, že budú tvoriť len pozadie v I. skupine. Je to ešte futbalový nováčik. Kamerunský futbalový zväz vznikol len v r. 1960. Má 200 klubov, ktoré združujú 9800 hráčov. K najväčším úspechom doteraz patrí titul majstrov Strednej Afriky a postup na MS, čo sa stalo dôvodom pre vyhlásenie štátneho sviatku v tejto krajinie. Kamerunčania sú však nepochybne mužstvom budúcnosti. Veľa ich naučili európski tréneri, o.i., Juhoslovak Branko Žutić, domedávna tréner národného celku. Majú niekoľko skvelých hráčov, ktorí vystupujú v zahraničných kluboch. Patria k nim útočníci Milla, Maya a Bahoken, záložník Tokoto a brankár N'Kono.

O prípravách poľských futbalistov na MS informuje bežne denná tlač. Chcem len dodať, že nebudú mať ľahkú úlohu ani v stretnutiach s Peru a Kamerunom, tobôž s Talianiskom. Ale vyhliadky na postup predsa len majú.

OD MONTEVIDEO PO MADRID

PREHĽAD MÁJSTROV

Je to skoro na neuverenie, ale v doterajších 11 futbalových majstrovstvách sveta si svetový primát vybojovali mužstvá iba zo 6 štátov. Pri pomeňme si uplynulé šampionáty — majstrov, počet účastníkov a výsledky finálových zápasov.

I. 1930 — URUGUAY. Kvalifikácie sa nehrali, 13 účastníkov. Finále: Uruguay-Argentína 3:1.

II. 1934 — TALIANSKO. V kvalifikáciách 29. štátov, v záverečných bojoch 16. Finále: Talianisko-Československo 2:1.

III. 1938 FRANCÚZSKO. V kvalifikáciách 27 štátov, v záverečných bojoch 15. Finále: Talianisko-Maďarsko 4:2.

IV. 1950 — BRAZÍLIA. V kvafiliáciiach 25 štátov, v záverečných bojoch 13. Finále Uruguay-Brazília 2:1.

V. 1954 — ŠVAJČIARSKO. V kvalifikáciách 37 štátov, v záverečných bojoch 16 (odvtedy až do Argentíny '78 hralo v závere vždy 16 mužstiev). Finále: NSR-Maďarsko 3:2.

VI. 1958 — ŠVÉDSKO. V kvalifikáciách 48 štátov. Finále: Brazília-Švédsko 5:2.

VII. 1962 — CHILE. V kvalifikáciách 56 štátov. Finále: Brazília-Československo 3:1.

VIII. 1966 — ANGLICKO. V kvalifikáciách 53 štátov. Finále: Anglicko-NSR 4:2.

IX. 1970 — MEXIKO. V kvalifikáciách 70 štátov. Finále: Brazília-Talianisko 4:1.

X. 1974 — NSR. V kvalifikáciách 93 štátov. Finále: NSR-Holandsko 2:1. Poľsko obsadilo 3. miesto po víťazstve nad Brazíliou 1:0.

XI. 1978 — ARGENTÍNA. V kvalifikáciách 94 štátov. Finále: Argentína-Holandsko 3:1. Poľsko na 5.—6. mieste.

XII. 1982 — SPANIÉLSKO. V kvalifikáciach 108 štátov. Finále: ?

Ako z uvedeného prehľadu vyplýva, počet účastníkov MS neustále stúpal a na tohoročných majstrovstvách prvý raz prekročil neuveriteľnú hranicu 100. Doteraz najúspešnejšia bola Brazília, ktorá vybojovala tri majstrovské tituly a raz bola druhá. Po dva tituly získali NSR, Talianisko a Uruquay, po jednom Anglicko a Argentína. Hodnote zároveň je aj Československo, ktoré dvakrát obsadilo pekné druhé miesto.

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje známeho poľského speváka, skladateľa a trubkára, držiteľa viacerých cien z domácich a zahraničných festivalov. Hodno poznamenať, že práve on spieva úvodnú pieseň v detskom televíznom seriáli Včielka Maja. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí budú vyžrebované knižné odmeny.

Karel Toman

KVĚTEN

Viliam Turčány

A pôjdeš podľa vôd

kde každá kriačina
tu bude volať: Pod,
už jar sa začína.
Z halúz a vln, z tých nôt
jej vôňa zavane,
Ston zmení na žblinkot.
A na spev žblinkanie.

A pôjdeš s oráčom.
Spev vyvrie z tvojich brázd.
I za rozsievacom.
Spev k výškam začne rást.
Pôjdeš i s kováčom.
Podkovu skúzli z cest.
A bude koláčom
z najvoňavejších cest.

A sladkou bude vlast
a v šťastnom náručí
ku klásku klások klásť
ta láska naučí.
Spevom jej každú časť
a každú cievu speň,
až spev sa zmení v slasť.
A slasť — zas na pieseň.

Na pieseň víťazskú
a naplnený sen
i pre sivovalskú,
tú perlu princezien.
A krajskú o vrásku
kraj s tebou podľa vôd
spev zmení na lásku.
A lásku na život.

slovník Života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

(87)

Ako sme už písali v minulom číslle, dôležité je dodržiavanie dlžných vokáňov a mäkčeňov. Tu je niekoľko príkladov slov bez vokáňov a s vokáňom, ktorých význam je odlišný: bór (prvok) — bór (les); dovodiť (dokončiť vodenie) — dôvodniť (uvádzat dôvody); horný (tol ricky) — horný chlapec, zbojník; nevola (nesloboda) — nevola (nechut); nota (v hudbe) — nôta (melódia) — nôta (diplomatická); Polka (členka polského národa) — polka (tanec) — pôlka i polka (polný egrés); požitky (služobné príjmy) — požitok (mať požitok z niečoho).

Zasa teraz príklady na slová bez mäkčeňov a s mäkčeňmi, ktoré sú preto významove odlišné: cap (zviera) — čap (na sudoch, kohútik); capnút (padnúť) — čapnúť (udrieť, chytia); cipka (slepka) — čipka (na košeli); ciaška (malá ciacha) — čiaška (malá čaša); cudný (hanblivý) — čudný (divný); peceň (chleba) — pečen (vnútorný orgán); pocestný (kto cestuje) — pocestný (cnostný); pracka (spája remeň) — pračka (bitka); punc (značka puncového úradu) — punč (druh rumového nápoja); dyna (jednotka sily) — dyna (melón); mína (náboj) — míňa (utráca).

kompania	čestná	čestná
honorowa	rota	rota
komparátor	komparátor	komparátor
kompas	kompas	kompenzácia
kompensácia	kompenzácia	kompenzácia
komplikácia	súpravička	súpravička
komplecik	komplex	komplex
kompleks	menejčennosti	menejčennosti
nižszości		

Jdem všichni, s ženami a dětmi
a se snem předků.
Jdem slunce přivítat, jež vyvolala ze tmy
modlitba věrných pokolení
a práce.

V rosnaté trávě tančí naše děti,
bratrský řetěz rukou spjal je v kruh.
V té budoucnosti zášti není
a z jejích písni zpívá družný duch
a mluví k otci.

Neb nikdy bojovník,
ať za pluhem jde, nebo buší v kov,
vítězit chce-li, nesmí zhřdat bratrem.

LIDÉ
ROKY
UDÁLOSTI

Květen — Maj

1. máje — Svátek práce byl schválen na prvním kongresu II. internacionály v Paříži v roce 1889 a poprvé se slavil v roce 1890. Datum bylo zvoleno na počest výročí stávky chicagských dělníků 1.V. 1886, která skončila krvavým potlačením manifestace.

2.V.1945. Sovětská armáda a po jejím boku bojující 1. pěchotní divize T. Kościuszka po rozdrcení berlínské skupiny německých vojsk dobyly hlavní město III. říše — Berlín. O den později 1. armáda Polského vojska došla k Labi a tam 4. května skončila svou účast ve druhé světové válce. V téže době se 2. armáda Polského vojska zúčastnila bojů v oblasti Budínska a od 6. května pražské operace. Zakončila svou bojovou cestu v Mělniku a na předměstí Prahy.

5.V.1818. V Trevíru (NSR) se narodil Karel Marx, tvůrce vědeckého socialismu a vůdce I. internacionály, vytvořené v roce 1864 (zemřel 14.III. 1883 v Londýně).

5.V.1945. Vybukhlo Pražské povstání jako součást národně osvobozeneckeho boje českého lidu proti nacistickým okupantům. Trvalo do 9. května 1945.

7.V.1867. V obci Kobiele Wielkie u Radomska se narodil Władysław Reymont, vynikající polský spisovatel. Laureát Nobelovy ceny za román Sedláčí (zemřel 5.XII.1925 v Varšavě).

9.V.1945. Den vítězství. Toho dne zástupci vrchního velitelství ozbrojených sil III. říše podepsali akt bezpodmínečné kapitulace Německa. Druhá světová válka v Evropě skončila. Vyvolaly ji spojené sily fašismu a militarismu, jimž přinesla neslyšanou porážku a ukončila dějiny hitlerovského Německa, trvale spojené s agresí, terorem a zločinami proti lidství.

10.—15.V.1942. V okolí města Piotrkowa na Mazovsku zahájil činnost první partyzánský oddíl Lidové gardy Stefana Czarnieckého, jemuž velel Francisczek Zubrzycki — „Malý Franek“.

14.V.1955. Ve Varšavě byla na setkání předsedů vlád osmi evropských socialistických států podepsána smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, všeobecně zvaná Varšavská smlouva. V rámci Varšavské smlouvy byl vytvořen politický poradní výbor, sjednocené velitelství ozbrojených sil a štáb se sídlem v Moskvě. Jako orgán politického výboru byl povolán výbor ministrů zahraničních věcí a sjednocený sekretariát.

15.V.1567. V Kremoně se narodil Claudio Monteverdi, vynikající italský hudební skladatel, první mistrovský tvůrce opery (mj. Orfeus a Ariadna), hlavní tvůrce baroka (zemřel 29.XI.1643 v Benátkách).

18.V.1742. Ruský polárni badatel S.I. Čeluskin dosáhl nejsevernějšího bodu pevniny, mysu, který byl později nazván jeho jménem.

19.V.1912. Ve Varšavě zemřel Bolesław Prus (pravým jménem Aleksander Głowacki), vynikající polský spisovatel, novelista a publicista, účastník lednového povstání v roce 1863. Autor Loutky, Emancipantek, Faraona a řady jiných děl (narodil se 20.VIII.1847 ve Varšavě).

23.V.1842. V Suwalkách se narodila Maria Konopnická, velká polská básnířka, jedna z nejlepších básnířek pozitivismu, spisovatelka a novelistka, autorka textu Roty a mnoha jiných vlasteneckých básní (zemřela 8.X.1910 ve Lvově).

25.V.1982. V chorvatském Kumrovcu se narodil Josip Broz Tito, vůdce národně osvobozeneckeho boje národů Jugoslávie v letech 1942—1945, prezident Jugoslávie od roku 1953, generální tajemník a později předseda Komunistické strany Jugoslávie a Svazu komunistů. (zemřel 4.V.1980).

25.V.1917. V Brooklynu (Massachusetts) se narodil John Fitzgerald Kennedy, prezident USA v letech 1961—63, zastřelený v Dallas 23.XI.1963 (čtvrtý zavražděný prezident USA).

26.V.1912. V Kapoly (okres Samoří) se narodil János Kádár, maďarský pracovník dělnického hnutí, státník, první tajemník ÚV Maďarské socialistické dělnické strany.

27.V.1942. Mladí vlastenci, výsadkáři Čech Jan Kubiš a Slovák Jozef Gabčík, vysláni z Londýna, provedli zdařilý atentát na kata českého národa, protektora Čech a Moravy, Gruppenführer SS a generála policie R. Heydricha. Pomsta hitlerovců byla krutá. Zatkli tisíce lidí, přes 1800 odsoudili k smrti, a z vesnice Lidice nedaleko Prahy se rozhozili udělat odstrašující příklad. Všechny muže z Lidic zastřelili, ženy a děti vyvezly do koncentračních táborů, odkud se většinou nevrátily, vesničci podpálili a srnovnali se zemí. Zahynuli i Kubiš a Gabčík. Byli zastřeleni v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje, kde se ukrývali.

29.V.1847. Ve Vídni zemřel Jan Čaplovic, významný slovenský historik a národní buditel, národopisec a osvícenec, autor dějepisných, národnopisných a hospodářských děl. (nar. 21.IX.1780).

31.V.1957. Ve Skaržysku-Kamienné zemřel Leopold Staff, vynikající polský básník, dramatický spisovatel a překladatel. (nar. 14.XI.1878 ve Lvově).

HOVORÍME s JUDr. MATEJOM ANDRÁŠOM

9. máj, sviatok oslobodenia Československa, ako aj 35. výročie podpisania poľsko-československej zmluvy o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci znamenajú dobrú príležitosť pre pripomennutie spolupráce aj v oblasti literatúry. Hovorí o tom interview s vynikajúcim prekladateľom poľskej literatúry Matejom Andrásom.

REDAKCIA

Život: Medzi mnohými dielami poľských spisovatelia, sprístupnenými slovenskej verejnosti vďaka aktívnej úlohe slovenských prekladateľov, vyšlo naposledy významné dielo Jarosława Iwaszkiewicza Čest a sláva. Je to vaša zásluha, pán doktor. Aký bol motív vašej volby?

JUDr. MATEJ ANDRÁŠ: Osobnosť a dielo Jarosława Iwaszkiewicza ma na plným obdivom. Pred rokmi som preložil do slovenčiny jeho monografiu

Chopina, ktorá mi bola do značnej miery klúčom k pochopeniu samotného spisovateľa. Jeho hlboké korene v poľskej hudbe ho robia ešte mnohomernejším a mohutnejším. Viem, že Česť a sláva niekedy z hľadiska čisto literárneho vyvoláva akoby výhrady. Ja si však toto dielo cením neobyčajne vysoko, lebo ho chápem ako autorovo životnú konfesiu, ako výrovnávanie sa s fažkým obdobím poľských dejín v prvej polovici 20. storočia. Pre mňa sú všetky postavy Cti a slávy postavami z mäsa, kostí a krvi. Pre slovenského čitateľa to môže byť nielen žriedlom umeleckého zážitku, ale aj impulzom na zamyslenie sa a pochopenie mnohého.

Život: Mali ste problémy s prekladaním Cti a slávy?

JUDr. M. ANDRÁŠ: Problémy pri prekladaní som nemal. Len lutujem, že som nemal možnosť odovzdať slovenský preklad do autorových rúk...

Život: Čo ste doteraz preložili z poľskej literatúry?

JUDr. M. ANDRÁŠ: Preložil som niekoľko desiatok diel poľských autorov. Za najväčší čin treba asi označiť preklad Popola od Stefana Žeromského.

S veľkým zaujatím som urobil nové preklady Ohňom a mečom a Pána Wołodyjowského. Cením si prácu na preklade Úradu Tadeusza Brezu, Legandy Tatier K. Przerwu-Tetmajera a Prednej stráže Bolesława Prusa. Veľkým čitatelským a prekladatelským zážitkom bolo prekladanie ságy poľských komunistov — Pamätníka matky Marijanny Fornalskej. Bol som ľudský dotykatý pri čítaní tohto nevšedného diela, ktoré si v dvoch vydaniach našlo cestu k slovenským čitatelom. Mohol by som spomenúť ešte Mariu Dąbrowskú (výber noviel) a mnohých ďalších.

Život: Spomíname si, aké bolo vaše prvé stretnutie s poľskou literatúrou?

JUDr. M. ANDRÁŠ: Moje prvé stretnutie s poľskou literatúrou môžem dosť presne časové a tematicky zaradiť. Bolo to takmer pred päťdesiatimi rokmi, keď sa mi dostali do rúk slovenské preklady Ohňom a mečom, Pána Wołodyjowského a Križiakov. Ako dvanásť — trinásťročný študent som doslova hľadal napínavý dej a prežíval strasti a radosti všetkým Poliakom tak dôverne známych a blízkych postav Sienkiewiczových diel. Vtedy som nemohol ani len tušiť, že ubehne niečo vyše dvadsať rokov a sám budem prekladať z poľskej literatúry a sprístupňovať slovenskému čitateľovi bohatstvá poľskej beletrie. Dostal som sa k tomu troška okľukou, ale v živote sa všeličo stáva. Ako som už spomenul, priprava na prekladatelskú činnosť bola skôr životná ako teoretická. Počas trojročného pôsobenia v Polsku som mal jedinečnú možnosť zoznať sa veľmi dôverne s jazykom, kultúrou a spoločenským životom poľského národa. Vtedy som sa prvýkrát hlbšie zaangažoval aj

do literárnej spolupráce medzi Česko-slovenskom a Poľskom. I keď to nepatrilo k mojim služobným povinnostiam, mal som osobne veľký záujem, aby sa tato spolupráca rozvíjala.

Život: Poľská literatúra vela vďačí takým zanietencom ako vy. Pokusili by ste sa o bilanciu prekladov poľskej literatúry na Slovensku? Pýtam sa vás na to, ako riaditeľa Slovenskej literárnej agentúry.

JUDr. M. ANDRÁŠ: Akú pozornosť venujú slovenské vydavateľstvá poľskej literatúre po oslobodení roku 1945 najlepšie dokumentuje skutočnosť, že za uplynulých 35 rokov vyšlo do 1 500 slovenských prekladov z poľskej literatúry. Knižných vydanií bolo 689, divadelných hier bolo uvedených 57, v rozhlasu bolo odvysielaných 670 hier a v televízii 34 diel. Nazdávam sa, že to je skutočne impozantná bilancia, ktorá svedčí o domovskom práve, ktoré poľská literatúra u nás má. Na Slovensku — a podobne aj v Čechách, pracujú desiatky odborníkov na poľskú literatúru vo vydavateľstvách, rozhlase, televízii i v Slovenskej akadémii vied.

Poľská literatúra sa teší na Slovensku veľkej obľube. Má to viaceré príčiny, pričom nie posledná je tá, že poľská literatúra má tradične bohatý výber zaujímavých diel. K tomu pristupuje aj systematická starostlivosť straňických a štátnych orgánov a vydavateľstiev o úzku spoluprácu v kultúrnej oblasti medzi ČSSR a Poľskom.

Život: Srdečne vám ďakujeme za rozhovor a želáme ďalšie úspechy v tvorivej práci.

Zhováral sa: MARIAN KAŠKIEWICZ

JAKÁ JSI, ŽENO?..

Podle indické mytolgie ženu stvôrili indický bůh, stvôrili a vládce sveta Brahma. „Vzal své žest rúže, lehkost listu, samet broskve, pohled srny, plát mraku, veselosť slnečného paprsku, nesmělost zajice, chlubivost páva, měkkost pudru, tvrdosť démantu, chuť medu, krutosť tygra, krik sojky a vrkání holuba. Smichal to všechno dohromady a stvořil ženu. Byla půvabná a svůdná.“

Žena je už tisíce let inspirácií velkých umělců, má trvalé místo v poezie, písničkách a malířství. Někdy byla svobodná, až příliš zdůrazňovaná, jindy utlačená, zakrytá čarčafem. Žena a matka. Skromná i vyvolávající senzaci, složitá i bezprostřední, lákající pohledy a působící závrát v hlavách

nejsilnejších mužů. Ale přece už Eva sehrála významnou úlohu v životě muže...

Velcí tvůrci pišící o ženách líčili své vnitřní zážitky. V každém jejich výroku o ženě, byť i nesubjektivnějším, tkví pravda. V životě každého z nich

hrála jinou úlohu a pokaždé byla jiná. Každý z nich ji též ukázal v naprostu jiném světle. Připomeňme si myšlenky některých geniálních tvůrců z posledních 300 let.

Velký osvícenský tvůrce François-Marie Voltaire (1694—1778), francouzský filosof a spisovatel napsal: „Žena dokáže spojit v předivný celek lásku, bigotnost, politiku a pokrytectví.“ „Dívky dříve libají, než chlapci myslí.“

A co řekl velký německý básník Johann Wolfgang Goethe (1749—1831): „Ženy se zdají být neschopné jakékoli ideje; vůbec berou od mužů více, než jim dávají.“

Vynikající francouzský spisovatel a znalec žen Honoré de Balzac (1799—1850) řekl: „Všechno, co se řekne o ženě, je pravda.“

Mistr třpytivé ironie, anglický básník, dramatik a romanopisec Oscar Wilde (1845—1900): „Ženy se brání tím, že útočí, když se náhle vzdávají.“ „V životě ženy je jen jedna tragédie; je to skutečnost, že její minulost je milenec, a budoucnost manžel.“ „Zlé ženy jsou nesnesitelné, dobré jsou nudné.“ „Ženy jsou k tomu, abychom je milovali, ne abychom jim rozuměli.“

Útočný byl švédský spisovatel August Strindberg (1849—1912): „Viděl jsem v životě mnoho nouze a býdy, ale neviděl jsem nic bědnějšího, než pohanská žena, která velebí svou krásu.“ „Muž říká: žena a domov, to jsou jediné pravdivé věci. Ale řekne-li že-

na: muž a domov, to jsou jediné pravdivé věci, je tomu právě naopak.“

Jak odlišný, je pohled polského romanopisce a dramatika Stanisława Przybyszewského (1868—1927) na úlohu ženy: „Žena je především matkou, pouze matkou, mučednicí svého mateřství, a v tom se soustředí celá její duše, celé její poslání...“

Jemně ironická jsou slova Anatola France (1844—1924), velkého francouzského spisovatele: „Cím je žena ve srovnání s alexandrijským papyrusem? Chtít zanechat vzpomínu na sebe v srdci ženy je totéž jako chtít otisknout tvar prstenu na tekoucí vodě.“

Claude Farréa (1876—1957), francouzský spisovatel, tvrdil, že: „V ženě, kterou člověk miluje, ve třech případech ze čtyř se budí srdce.“ „Žena smí milovat koho chce a kolikrát chce.“

Maurice Maeterlinck (1862—1949), vynikající belgický spisovatel, filosof a přírodovědec, který silně ovlivnil evropské divadlo, píše: „Nejposlednější z děvčat má něco, co my nikdy nemáme, protože v jejím pojetí mládí je věčné.“ „Bližíme se s úctou k nejznudnejším, nejdávnějším, roztržitým a zamýšleným, k těm, které se ještě nesmějí a k těm, které už pláčí, protože mají věci, o nichž my vůbec nevím, mají pochodeň, kterou my jsme ztratili. Žijí u nohou nevyhnutelného a lépe než my znají jeho tajemné cesty.“

A.A.

stává se i toto...

SPÔSOB NA DLHOVEKOST: Francúzski gerontológovia tvrdia, že čím je pokojnejší život človeka, tým má väčšie vyhliadky na dlhy život. Prosipevia tomu stabilita životných podmienok, schopnosť prispôsobiť sa rôznym situáciám, čo umožňuje menej drasticky prežívať nepríaznivé udalosti, záujmová ustálosť, no a samozrejme odolnosť voči chorobám. Najviac dlho žijúcich osôb možno stretneť tam, kde život je jednotvárný. Tým sa o.i. vysvetluje dlhovekost napr. kaukazského obyvatelstva.

NIELEN V INDII A NA SPIŠI. Okolo 80-členného stáda zubrov žijúce v Boreckom pralese na Mazursku robí

stále väčšie škody v mladých listnatých lesoch — ničí dlhorobnú prácu lesníkov. Zubry, ktoré patria k putujúcim zvieratám, robia stále väčšie škody aj rolníkom. „Králi pralese“ nícia kultury na poliach a z pochopiteľných príčin nikdo sa neodvažuje vyhnáť votrelcov z vlastnej role. Ako hovoria lesníci, o týchto majestátnych zvieratách sa mlčí, získali si totiž postavenie posvátných kráv... Trpí les a trpia rolníci... Teda nielen v Indii sú posvátné kravy a nielen sa Spiš už mnoho rokov nemožno nič urobiť proti škodám, ktoré rolníkom robia diviaky a jelene. Ale vráime sa k zubrom. Podľa mienky odborníkov z Oblastnej správy št. lesov v Bielostoku, je už najvyšší čas rozhodnúť o obmedzení počtu zubrich stád nielen v Boreckom pralese. Ich počet už značne prekročil krmovinové možnosti týchto lesov. Kiežby aj pre Spiš prijali takéto rozhodnutie. Aj tam počet diviakov a jeleňov — teda „posvátných kráv“ už asi prekročil krmovinové možnosti lesov na Spiši a v Tatranskom národnom parku.

OBJEKT Č. 1: Veľmi reprezentatívna anketa medzi francúzskymi ženami ukázala, že najviac mužným, čarovným a láskyhodným zo známych hercov je pre ne Yves Montand. Tento túžobný objekt č. 1 bude mať zanedloho 60 rokov. V podobnej ankete medzi mužmi prvé miesto obsadila taktiež nemladá herečka — Catherine Deneuve.

PRÍDELOVÉ PREKVAPENIA. V Poznanskom vojvodstve občania dostávajú lístky na jedny pančuškové no-

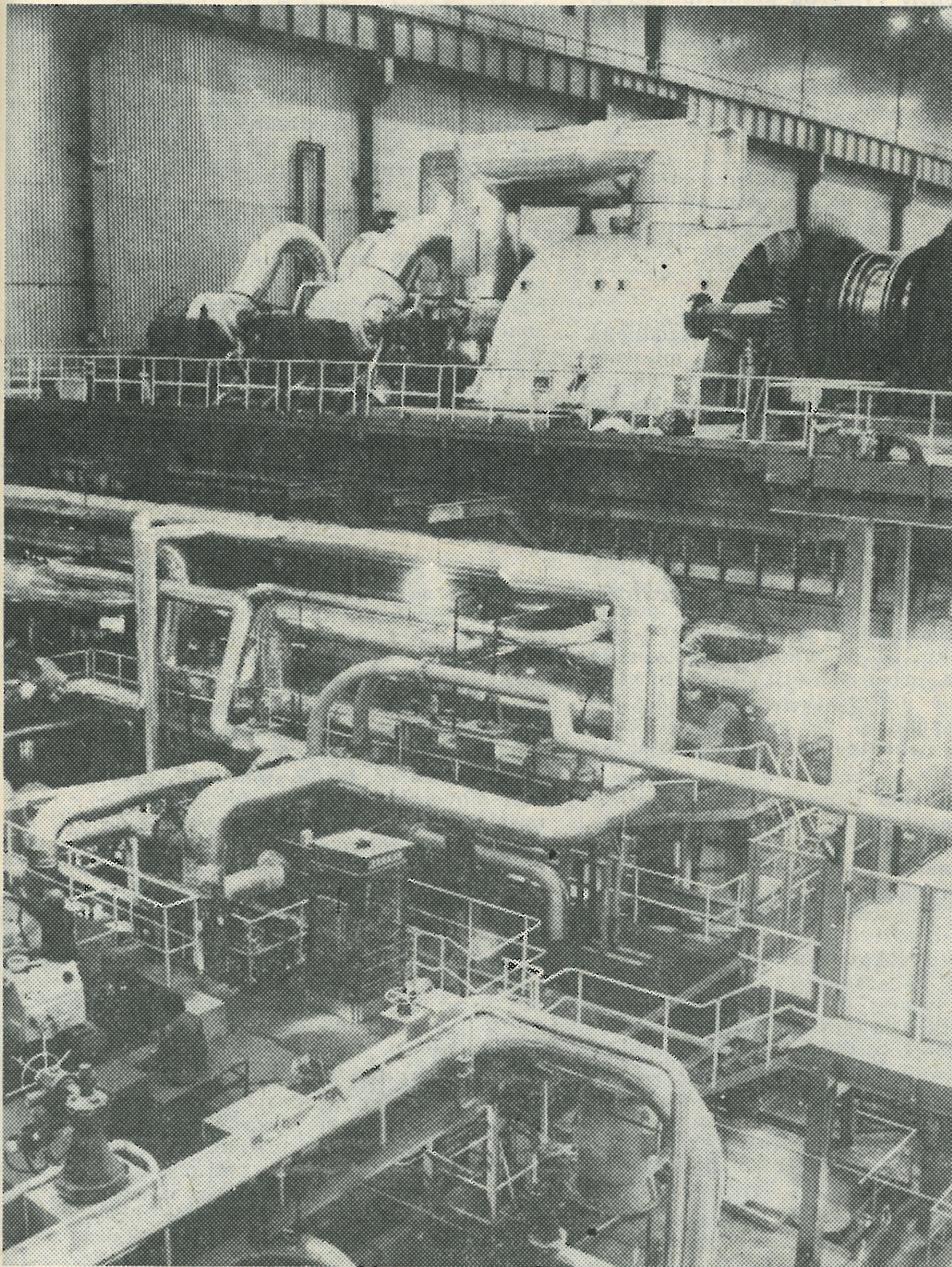
havičky alebo ponožky buď tri žiletky mesačne. Obyvatelia iných vojvodstiev môžu im iba závidieť...

Vo Wroclawskom vojvodstve možno kúpiť pre deti šatôčky, zásterku, ponožky, kabátik alebo kabát na zdravotní knížku... Obyvatelia iných aď...

V Štětínskom vojvodstve možno na lístky kúpiť topánky... Na Slezsku olej je vo voľnom predaji, na dva alkoholové lístky možno kúpiť 0,5 lit. spiritusu, na lístky možno kúpiť aj vatu... a tak ďalej, a tak ďalej. V každom vojvodstve sú iné zvyky. A ty, host z iných miest, môžeš iba pozerať a závidieť. Nepomôžeš si, nekúpiš. Ani vo Varšave nekúpiš, lebo tuná sú prídeli nezmenené. Snáď iba poslednú, senzačnú „novinku“ varšavských pekárov — okrúhle žemle?

stáva sa aj takto...

STAVĚT BEŁCHATÓW TAK RÝCHLE, JAK SE DÁ

Když se čeští emigranti přistěhovali na místo dnešního Kucova a do jeho okolí nedaleko Belchatowa, netušili, že hnědé uhlí, ukryté pod zemí na polích, která obdělávali, změní život jejich potomků. Začalo to v roce 1973. Tehdy byla mezi Belchatowem a kucovskými poli zahájena stavba hnědouhelného dolu a elektrárny Belchatów, pracující na uhlí z této dolu. Bude to největší důl v hnědouhelném průmyslu. Jeho kapacita se odhaduje na 38 milionů tun. Elektrárna po dosažení plného výkonu bude dodávat 4320 megawattů, což značně zvýší polskou energetickou bilanci. Nyní zahajuje provoz první energetický blok s výkonom 360 megawattů. Montuje se druhý blok, který má dát proud ještě v letošním roce. V budoucnosti bude takových bloků po 360 MW dvanáct.

Od počátku stavby Život věnuje tomuto dolu velkou pozornost, vlastně už od objevení prvních ložisek hnědého uhlí. Důl od základu změnil nejen okolní krajinu a geologické podmínky, ale i život lidí v nejbližším okolí. Některé vesnice přestaly existovat, jiné, jako Kucov, utrpěly zrázy v zemědělské výrobě následkem poklesu vodní hladiny, s obavami čekají na podobný osud. Opoždění ve výstavbě dolu prodloužilo jejich život. Jiné vesnice rostou zároveň s dolem. K nepoznání se změnil Belchatów. Z malého průmyslového zemědělského městečka vyrůstá moderní, rušné město, hlavní středisko nového hornického a energetického revíru.

Velká rypadla už odklidila více než 200 milionů kubických metrů země přikrývající ložiska uhlí a pronikla pět sto metrů do hloubky. Od prosince loňského roku byla zahájena těžba uhlí. Chyběl však dostatečný počet rypadla a jiných strojů na odkrytí dalších ložisek a jejich těžbu. To bylo mj. přičinou značného opoždění výstavby dolu na nových ložiskách. Belchatów, který má letos dodat asi 2 miliony tun uhlí, bude v roce 1985 dávat již 18 milionů tun. Zápolí rovněž s jinými potížemi. Chybí traktory, elektrické zařízení, náhradní díly a suroviny, které je třeba dovážet, nebo které se zpožděním dodává polský průmysl. Výstavba dolu narazila i na geologické překážky v těžbě. Jakost horní vrstvy odkrytého ložiska není nejlepší. Často se stává, že rypadlo narazi na místo, kde místo uhlí dobývá písek a hlinu. Z dolu je nutno odvádět značné množství vody. Zároveň důl musí dodávat potrubím vodu do okolních vesnic, odkud voda prostě utekla.

Nedostatek kamenného uhlí, v loňském roce zvlášt citelný, způsobil, že rozvoj hnědouhelných dolů a rozvoj energetiky na tomto základě byl zařazen mezi nejdůležitější úkoly našeho hospodářství. Připomeňme, že v listopadu loňského roku se s výstavbou Belchatowa a s jejimi problémy na místě seznámil první tajemník ÚV PSDS, předseda vlády Wojciech Jaruzelski. Poté se zúčastnil plenárního zasedání vojvodského výboru PSDS v Piotrkowě Trybunalském, které se zabývalo klíčovými problémy této velké investice v letech 1982–1983. Mezi problémy, o nichž se tehdy jednalo, byla mj. otázka poskytnutí priority této investice.

stici ústředními orgány, zlepšení zásobování strojním vybavením a náhradními díly a rozšíření Belchatowa o povrchový důl Szczerców na novém ložisku. Velká pozornost byla věnována ochraně životního prostředí a sociálnímu zážemí Belchatowa. Jednalo se také o urychlení bytové výstavby, která zůstávala pozadu za průmyslovou investicí, a o důležitých otázkách rozvoje zemědělství v oblasti Belchatowského průmyslového revíru, o rekulturní půdy ve vzniklé depresi, o zkratitelném půdu vystavené působení průmyslu a o zajištění stálé dodávky vody pro hospodářství. Dodejme, že důl už položil asi tisíc kilometrů potrubí, dodávajícího vodu zemědělským hospodářstvím.

Problémy Belchatowa byly rovněž předmětem příslušných rozhodnutí Rady ministrů. 24. března t.r. v belchatowském dole zasedala hornická komise ÚV PSDS, kterou vedl člen Politického byra ÚV Jerzy Romanik. Komise se seznámila s pokrokem prací na belchatowské stavbě. Středem pozornosti komise byl celostátní rozvoj hnědouhelné energetiky. Je to dnes nejlevnější palivo pro elektrárny. Přímé spojení elektráren s doly odstraní nákladnou dopravu. Zároveň to odlehčí doly na kamenné uhlí, kterého máme stále málo. Komise došla k názoru, že realizace investic v hnědouhelných dolech a elektrárnách je příliš pomalá, a potřebuje rychle rostou. Podle názoru komise je nezbytné hledání dalších hnědouhelných ložisek a výstavba důlních a energetických komplexů s bytovým a sociálním zážemím pro pracovníky. Nedávno tisk informoval, že byl zakončen geologický průzkum okolí Trzciánky v Pilském vojvodství. Bylo zjištěno, že v okolí tohoto města jsou ložiska typicky energetického hnědého uhlí. Dosud prozkoumaná ložiska jsou uložena na ploše 3500 ha. Uhlí leží pod vrstvou zeminy v hloubce 25–35 metrů. Zásoby zaručují rentabilitu těžby činí podle odhadu geologů téměř 227 milionů tun. Umožní to těžit ročně 3–5 milionů tun a postavit elektrárnu s výkonom 450 megawattů, která by pokryla potřeby Pilského vojvodství a části sousedních oblastí a dala by práci asi 4000 zemědělenců. Je to pobídka k dalšímu pátrání po hnědém uhlí.

Plány rozvoje hnědouhelné energetiky musí být ovšem přizpůsobeny investičním možnostem našeho hospodářství. Nemáme devizi na nákladný dovoz. Je proto nutné rozvíjet domácí průmysl vyrábějící rypadla, rovnače zeminy, pásové dopravníky a jiné stroje a zařízení pro Belchatów, Turoszów, Konin, Adamów a Trzciánku, pro celé hnědouhelné hornictví. Proto také je nutno stavět Belchatów tak rychle, jak se dá. Zároveň se nesmí zapomínat na vyrovnání všech ztrát, které utrpí hospodářství rolníků v okolí dolů, i těch ztrát, které vyplývají z přesídlení obyvatelstva do jiných oblastí. Máme tu na mysli rovněž Kucov a jeho okolí.

Na závěr stojí za připomenutí, že již nyní hnědouhelné elektrárny dodávají asi 23 procent polské elektrické energie.

A.Ch.

Tieto analýzy majú byť predložené na zasadnutí predsedníctva ÚV a rokovaniach 6. plenárneho zasadnutia ÚV KSČaS.

III. O ZMENÁCH V ZLOŽENÍ ÚV KSČaS

V súvislosti s úmrtím podpredsedu ÚV krajana Jana Nováka, na návrh obvodného výboru KSČaS v Zelove plénumu zvolilo:

1) za podpredsedu ÚV krajana Zemona Jersáka, doterajšího člena ÚV, predsedu OV v Zelove;

2) za člena ÚV krajana Vladislava Pospíšila, doterajšího člena hlavného čestného súdu KSČaS, tajomníka OV v Zelove.

Plénum sa obracia na čestý súd o uvoľnenie z jeho radov kr. Vladislava Pospíšila a zvolenie nového člena spomedzi delegátov na 6. zjazd KSČaS.

IV. O MIESTNOSTIACH PRE SÍDLO ÚSTREDNÉHO VÝBORU

Plénum vyjadruje hlboké znepokojenie terajšou situáciou týkajúcou sa miestnosti ústredného výboru. Mnohoročné snahy Spoločnosti a žiadostí zasielané mestským úradom o zmenu miestnosti ústredného výboru na nové, nepriniesli doteraz očakávané výsledky.

V súčasnosti Obvodný úrad Krakov centrum rozhodnutím zo dňa 1. marca

1982 začal exekučné konanie o vysiahovanie ústredného výboru z doterajších miestností vzhľadom na ich katastrofálny technický stav, ktorý ohrozil bezpečnosť pracujúcich v nich osôb. Iné miestnosti neponúkli ústrednému výboru. Zato riaditeľ Oddelenia spoločensko-administratívnych vecí Mestského úradu v Krakove vo svojom liste ústrednému výboru zo dňa 17. februára 1982 navrhol prestavať sídlo ÚV KSČaS do Nového Targu.

Plénum ÚV v súlade s § 1, bod 2 stanov KSČaS a uznesením VI. zjazdu Spoločnosti trvá na tom, aby sídlom ústredného výboru bol naďalej Krakov. Zároveň sa opäťovne obracia na prezidenta mesta Krakova o pridelenie miestnosti, ktoré by zodpovedali potrebám Ústredného výboru KSČaS.

V. OSTATNÉ ROZHODNUTIA

1. Plénum na základe rozhodnutí VI. kapitoly stanov KSČaS prijalo osobitné uznesenie, ktoré normuje konanie vo finančných otázkach KSČaS týkajúcich sa disponovania finančnými prostriedkami, splnomocnení pre podpisovanie dokumentov, v tom aj finančných, ako aj zásady vyučovávania výdavkov KSČaS.

2. Plénum po oboznámení sa s činnosťou predsedu ÚV a tajomníka ÚV počas prestávky v činnosti KSČaS (od 16. decembra 1981 do 15. februára 1982) a redakcie Život (od 14.12.1981 do 2.03.

1982) v dôsledku zavedenia vojnového stavu 13. decembra 1981 schválilo túto činnosť, ako aj informačnou správu predsedu ÚV o pôsobnosti redakcie a Spoločnosti zo 6.02.1982, predloženú tlačovej komisií ÚV PZRS a Hlavnej správe RSW „Prasa-Książka-Ruch“.

Krakov, 25.04.1982.

Z PORADY AKTÍVU

4. apríla t.r. sa v sídle ústredného výboru v Krakove konala porada aktivistov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku.

Hlavným bodom rokovania bola aktuálna situácia Spoločnosti a jej úlohy v najbližšom období. Ako sa zdôrazňovalo v diskusii, je potrebné, aby KSČaS oživila svoju pôsobnosť a bola centrom krajského hnutia a jeho hybnou silou v organizačnej a kultúrnej práci. Aktivizácia práce miestnych skupín a jej výborov je teda prvoradou úlohou našej organizácie pre dnešok. O činnosti Spoločnosti v nových podmienkach informovali prítomných krajanov predsedu ÚV A. Chalupec a tajomník A. Andrášák.

Na porade sa rokovalo taktiež o záležitostach vyplývajúcich z dôhod, ktoré Spoločnosť uzavrela s vojvodskými a gminnými administratívnymi orgánmi. Tieto dohody neboli doteraz

realizované v celej šírke tak so strany našej organizácie, ako aj so strany administratívnych orgánov a rôznych úradov. Príkladom nerealizovania požiadaviek našej organizácie sú dvojjazyčné tabuľky na gastronomických a kultúrnych objektoch.

V otázke spolupráce s Československým účastníkmi porady navrhovali, aby sa realizovalo dohody, ktoré Spoločnosť uzavrela s československými kultúrnymi ustanoviznami v minulom roku, pričom jednotlivé body týchto dôhod treba aktualizovať podľa súčasných potrieb a možností.

V súvislosti s kritickým stavom miestnosti ústredného výboru a ich oprávou sa krajania na porade dožadovali okamžitej výmeny sídla ÚV na nové.

Aktivisti prítomní na porade navrhovali preložiť volebnú kampaň na jeseňno-zimné obdobie.

Na záver účastníci porady rozhodli o zvolení 5. plenárneho zasadnutia Ústredného výboru KSČaS 25. apríla t.r. v Krakove.

Porady sa okrem toho zúčastnili krajania: Jozef Gronský, Vilém Hess, Zenon Jersák, Bronislav Knapčík, Eugen Kott, Ján Kovalík, Emil Kozub, Ján Molitoris, Viktória Smrečáková — členovia ÚV, Alojz Šperlák — predseda HRK a OV na Orave a Mária Ziembová — hl. účtovníčka ÚV.

D3

ZELOV

ZENON JERSÁK
PŘEDSEDOU OV KSČas

Dne 28. března se v Zelově konala schůze OV KSČas, na jejímž pořadu byly volby nového předsedy a plán práce na rok 1982.

Schůzí zahájil krajana Zenon Jersák. Přítomní učili chvíli vzpomínky pamět zemřelého Jana Nováka, který byl druhým předsedou OV v Zelově od roku 1966 až do své smrti. Prvním předsedou od vzniku KSČas v Zelově v roce 1957 byl Wilhelm Tomeš, který se v roce 1966 odstěhoval do Československa.

Přítomní jednomyslně zvolili novým předsedou dosavadního tajemníka OV krajana Zenona Jersáka. Tajemníkem byl rovněž jednomyslně zvolen krajana Vl. Pospíšil.

Po diskusi, týkající se mj. zařízení klubovny a otázek kolportáže časopisu Život v zahraničí, Z. Jersák seznámil přítomné s plánem práce OV na rok 1982. Kromě stálých úkolů, které se proti loňskému roku nemění, OV plánuje další rozvoj kulturní činnosti, mj. zřízení knihovny české a slovenské literatury, promítání filmů, večery českých písniček a ve spolupráci s Československým kulturním a informačním střediskem pořádání výstavek a besed se zajímavými lidmi.

Na zakončení schůze si přítomní poslechli několik písniček z gramodesek.

* * *

Zelovská krajanská obec prožívá radostně i smutné chvíle. K radostným událostem patří především svatby, a v nejbližší době budou dvě: našeho předsedy Zenona Jersáka s Žofií Chorošovou a krajana Jiřího Jersáka s Jolantou Bednarkovou. Svatební obřady se budou konat 17. dubna v evangelicko-reformovaném kostele v Zelově.

Dne 10. dubna slaví stříbrnou svatbu manželé Ludvík a Marta Wolští ze Zelovka. OV v Zelově jim přeje mnoho dalších šťastných let společného života.

Srděčně blahopřejeme Vladislavovi Provažníkovi a jeho manželce Ivoně, kterým se v lednu narodila dcera Alondra.

Po těchto radostných událostech musíme připomenout i chvíle smutku. Rozloučili jsme navždy s krajany EMILEM JERSÁKEM a JOSEFEM ANDERSEM. OV KSČas v Zelově vyjadřuje rodinám zesnulých upřímnou hlubokou soustrast.

PREDSEDNÍCTVO ÚV KSČas

V období, když Život nevychádzal, konali sa tri dôležité podujatia. Bolo to 4. plenárne zasadnutie Ústredného výboru KSČas a výročná porada dopisovateľov a spolupracovníkov Života, o čom sme informovali v aprílovom čísle nášho časopisu.

Tretím podujatím bolo zasadanie predsedníctva ÚV KSČas, ktoré sa konalo 25. októbra minulého roku. Rokovania boli venované dôležitým otázkam, najmä hodnoteniu realizácie návrhov 2. a 3. plenárneho zasadania ÚV a organizačným záležitosťiam. Učastníci zasadania o. i. konštatovali, že mnoge krajské postuláty, zahrnuté v dohodách s vojvodskými orgánmi, nie sú podnes splnené. Zároveň však poukázali, že ani jednotlivé zložky našej Spoločnosti nespĺnili všetky úlohy súvisiace s realizáciou návrhov spomínaných plenárnych zasadania ÚV.

Predsedníctvo schválilo rad opatrení zameraných na splnenie nerealizovaných úloh, zvýšenie pracovnej aktivity sekretariátu ÚV a obvodných výborov a poskytovanie väčšej pomoci ako doposiaľ výborom miestnych skupín. Veď práca miestnych skupín je základom našej činnosti.

KDE SÚ ČÍTANKY?

Z minuloročnej analýzy vyučovania slovenského jazyka na základných školach na Spiši a Orave vyplývalo, že školy majú nedostatočok slovenských učebník. Podobné správy sme dostávali od predsedov MS a rodicov. Nebolo by na tom nič mimoriadne, keby...

Totíž Školské a pedagogické vydavatelstvo vo Varšave informuje Ústredný výbor našej Spoločnosti, že so svojimi knižnými skladoch v Bielostoku majú dostatočne množstvo slovenských čítaniek pre všetky triedy základnej školy.

Práve preto informácie o nedostatku slovenských učebník sú znepokojujúce a prekvapujú tým viac, že — podľa ŠaPV — za posledné dva roky predali všetkého iba tri exempláre týchto čítaniek. Vari si v školách myslia, že dostanú učebnice bez objednávky?

Okrem toho Vydatelstvo oznamuje, že zadovážilo na Slovensku pre potreby škôl na Spiši a Orave 100 exemplárov Šlabíkára J. Brtku pre I. tr., ktorý vydalo Slovenské pedagogické nakladatelstvo v Bratislavе.

Všetkých záujemcov, školy a rodicov Školské a pedagogické vydavatelstvo informuje, že slovenské čítanky sú môžu objednať prostredníctvom miestnych kníhkupectiev „Dom Knížek“.

D.S.

ZASADANIE HRK

20. marca t.r. v Krakove zasadala Hlavná revízna komisia KSČas v zložení Alojz Šperlák — predseda, Ján Švientek a Andrej Vaksamanský — členovia, za účasti tajomníka ÚV Augustína Andrašáka a hlavnej účtovníčky Márie Žípovej.

Hlavná revízna komisia kontrolovala finančný rozpočet za rok 1981 a preskúmala realizáciu pokontrolných náriadení Ministerstva vnútra a iné finančné záležitosti.

Komisia nezistila závažnejšie nedostatky vo finančnej pôsobnosti Ústredného výboru KSČas za posledný rok. V zápisnici zo svojho zasadania odporúča Ústrednému výboru Spoločnosti ukončiť a rozpočítať inventúru, ktorú sekretariát ÚV mal urobiť v roku 1980, potom v r. 1981, ale ju neurobil. Treba dokončiť výstavbu klubovne MS vo Vyšných Lapšoch a určiť jej hodnotu s prihlásením na náklady opravy.

D.S.

TRIBŠ

Už dávno členovia nášho národného výboru a krajania, členovia miestnej skupiny KSČas sa usilovali o vybudovanie mostu na rieke Tribšanke do našej osady za vodou. Najskôr priviezli štrk, potom kúpili cement, železo a drevo z tribšanského urbáru. Traverzy zaplatili Gminný úrad v Nižných Lapšoch a drevene brvná sú z urbárskeho lesa. Most musel byť dosť vysoký, aby ho v prípade povodne nezobrala voda. Preto Tribšania, ktorí majú traktory, museli vozit kamienie a ostatné pomáhalo pri nakladaní a vykladaní. V lete min. roku, už po odovzdaní mostu do užívania, urbár pohostil všetkých, ktorí pomáhali pri výstavbe. Tribšania sú veľmi spokojní, že majú nový most a môžu pohodlne chodiť ku krajanom za vodou.

Checim vám napísať aj o vozovo-automobilovej váhe, ktorú miestny rolníci kružok v Tribši kúpil v roku 1974 a napriek snahám miestneho spoločensko-politickej aktivity nikto ju nechcel zamontovať. Neurobilo to ani gminné družstvo GS, ani družstvo rolníckych kružkov, hoci sa o tom často hovorilo na schôdzach. Minulý rok na schôdzi všetkých inštitúcií a organizácií pracujúcich pre polnohospodárstvo rolníci dôrazne postulovali otázku zmontovania váhy a výsledok bol taký, že nám zobrali prostriedky, ktoré sme vplácali na Fond rozvoja polnohospodárstva vo výške 600.000 zl, aby pomocou týchto prostriedkov namontovať váhu.

Konečne v októbri 1981 Družstvo polnohospodárskych služieb z Nižných Lapšoch začalo prípravné práce. Svojpomocne sme dovezli cement, štrk a piesok, zase z urbáru dosky a brvná na kanceláriu, ktorú postavili krajania a zaplatili výbor urbáru. Život Tribšanov je teraz oveľa ľahší — nemárnia čas

na dvihanie ľažkých nákladov a na stanie v rade.

Minulý rok hasičský zbor v Tribši obdržal dotáciu vo výške 300 000 zl na dokončenie zasadacej sály a založenie vodovodnej inštalácie a ústredného kúrenia vo svojej budove. K tomu treba pripočítať veľký príspevok spoločenskej práce samých Tribšanov. V rámci toho robia stolárske práce — obloky a dvere — ďalej omietku sály, ktorú budú využívať všetci občania, vedľa všetci rolníci platia na gminný fond. Ked všetky práce budú dokončené, hasičom sa oveľa zlepší sociálne podmienky, v sále bude možno premietat filmy, usporiadať zábavu, napríklad silvestrovskú, mládež bude môcť tuná kultúrne tráviť volný čas v klubovni. Ale my, členovia KSČas, najpočetnejšej organizácie v našej obci, potrebujeme jednu miestnosť na klubovnu miestnej skupiny. Veď v krajanach sú členmi urbáru, dávali sme nie len materiál na výstavbu hasičského domu, ale aj prácu. Preto sme presvedčení že v tomto dome máme právo dostať miestnosť na klubovnu miestnej skupiny.

Obraciam sa sa Vás, milá redakcia Života, ako aj na ústredný výbor, aby naplánoval vybavenie tejto našej budúcej klubovne v roku 1982.

SEVERÍN VAKSMANSKÝ

Asi to bude možné, až bude schválený rozpočet KSČas na rok 1982. V návrhu tohto rozpočtu ústredný výbor zahrnul prostriedky na zariadenie vašej klubovne. — REDAKCIA

MALÁ LIPNICA

Checim sa ešte vrátiť k slávnostnému otvorienu novej klubovne KSČas na Vyšných Lapšoch. Vraciam sa najmä preto, že vo Vyšných Lapšoch sa nám velmi páčilo, nová klubovňa je krásna a krajania zo Spiša nás mimoriadne milo prijali a uhostili. Naša mládež, dievčatá a chlapci, sa spoločne bavili, tancovali, spievali slovenské a poľské piesne. Slávnosť počili svojou prítomnosťou vzácni hostia z domova a Československa, predsedu našej Spoločnosti, tajomník, členovia predsedníctva ÚV a predsedovia mnohých miestnych skupín KSČas zo Spiša a Oravy.

Teraz naše dievčatá a chlapci sa mať stále pýtajú, kedy a kde zase pojedeme. Snad do Zelova alebo dokonca do ČSSR — do Kubína, Zubercia alebo ešte inde?

Slováci žijúci v Polsku vedia, že Poľsko je našim spoločným domovom, že, ako hovorí naše heslo — spoločne žijeme, spoločne budujeme. Checeme rozvíjať osvetu, vedu a kultúru. Musíme sa snažiť, aby sa naša mládež učila slovenčinu, aby nezabúdala rodny jazyk. U nás v Malej Lipnici sa preto musíme čo najskôr postarať o novú školu, lebo stará je v dezolatnom stave a na budúci rok sa deti nebudú mať kde učiť. Samozrejme, treba k tomu pristúpiť seriózne, nie tak ako v Chyžnom, kde — ako som po-

DVOJJAZYČNÉ NÁPISY

vovania vecí slovenskej menšiny, kritiky pôsobnosti rôznych predstaviteľov miestnych orgánov a podnes trvajúcich intervencii.

Konečne po druhom plenárnom zasadnutí Ústredného výboru KSČas z októbra 1980, stranice a administratívne orgány Nowosączského vojvodstva schválili rozhodnutie, ktoré raz a návrhy malo ukončiť chulosť otázkou dvojjazyčných nápisov na Orave a Spiši objavili prvé vývesné tabule s polskými a slovenskými nápismi. Vysvetvanie takýchto tabúľ urýchliло nariadenie predsedu Hlavného správky CRS Rolnícka svojpomoc z marca 1980.

Ondelho sa však na nariadenie predsedu CRS zabudlo a nové vývesné tabule sa už neobjavili, zase tam, kde boli, postupne mizli. Zato na schôdzach našej organizácie pribudol ešte jeden nepokojný prameň diskusie o hrboľatej a pinej zatačok ceste vyba-

nad zachovaním (prinavrátením) pôvodných slovenských nápisov v sakrálnych objektoch na Spiši a Orave." Na tomto mieste vysvetľujeme, že v niektorých týchto objektoch dávne slovenské nápisy odstránili a nahradili nápismi v polštine.

V odpovedi na postuláty druhého plenárneho zasadnutia ÚV KSČas a na základe uvedených rozhodnutí Vojvodského výboru PZRS, Vojvodský úrad v Nowom Sączu zaujal vo veci dvojjazyčných nápisov nasledujúci postoj:

1. V liste riaditeľa Oddelenia kultúry a umenia, poslanom na Ústredný výbor KSČas, zo dňa 26. februára 1981: „V zdôvodnených prípadoch náčelníci gmiň spôsobia umiestenie dvojjazyčných tabúľ na kultúrnych objektoch. Vojvodský konzervátor pamiatok v Nowom Sączi zosilní dozor nad zachovaním originálnych nápisov v slovenskom jazyku v sakrálnych objektoch v obciach obývaných obyvateľstvom slovenskej národnosti na Spiši a Orave.“

2. Okrem toho Oddelenie kultúry a umenia VÚ v Nowom Sączi v liste zo dňa 18. marca 1981 vysvetľovalo ÚV

KSČas, že pod „zdôvodnenými prípadmi“ treba chápať to, že dvojjazyčné tabule na kultúrnych objektoch malo by sa umiestňovať všade tam, kde býva obyvateľstvo slovenskej národnosti.“

Všetky rozhodnutia Vojvodského výboru PZRS v Nowom Sączi sme uverejnili v aprílovom čísle Života 1981 na 2. strane. Rozhodnutia Vojvodského úradu v Nowom Sączi sme uverejnili v marcovom čísle Života na str. 8—9 a v aprílovom čísle na tretej strane. Tieto rozhodnutia Vojvodský úrad odporúčal splniť náčelníkom gmiň v Jablonke, Nižných Lapšoch, Bukowine Tatrzanskej, v Nowom Targu, Czarnom Dunajci a v Rabe Wyżnej.

Vo veci dvojjazyčných nápisov zaujal postoj aj Vojvodský zväz rolníckych družstiev Rolnícka svojpomoc v Nowom Sączi. V listoch z 23. februára a 3. novembra 1981 nariadił všetkým predsedom výborov gminnych družstiev, ktoré pôsobia na Orave a Spiši, aby umiestnili dvojjazyčné nápisu na obchodoch a objektoch služieb obyvateľstvu „bezodkladne a definitívne“.

čula — budujú školu asi 10 rokov a ešte nevedno, kedy bude dokončená. Z jedného konca budujú a druhý sa valí. Kto je za to zodpovedný? Keď rolník začne budovať domček na jar, v zime už v ňom býva. Takto by sa mali budovať aj školy, aby naše deti nemuseli roky čakať na nové budovy. Podľa mňa treba na stavbách rozhodne zlepšiť disciplínu, lebo na všetky tieto oneskorenia doplácajú predovšetkým deti.

Ludia u nás netrpezlivo čakajú na svoje noviny, na svoj rodný Život. Budeme radi, keď si ho opäť budeme môcť prečítať.

Teraz mám na vás tieto otázky. Naša mládež, podobne ako doteraz, by chcela v budúcom školskom roku študovať v Československu. Bude to možné? Väčšinu nás tak tiež zaujímá, či sa tento rok bude konať festival českej a slovenskej pesničky v Ustroni?

Ušla som pre nás súbor 12 párov oravských nohavíc z bieleho súkna, účet som poslala do Krakova, ale zatial som nedostala ani odpoveď, ani peniaze. Dúfam, že ich čoskoro dostanem. Okrem toho som obdržala magnetofón, ale slúbené husle mi zatiaľ nedali.

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

Naša krajská mládež, ktorá chce študovať na Slovensku, môže posielat svoje žiadosti na ÚV KSČaS do Krakova, avšak nevieme, ako budú vybavené. Festival českej a slovenskej pesničky v Ustroni sa bude konáť. Keď niekoľko potrebuje pozvánky, nech nám napíše do redakcie. List pomohol, účet je už zaplatený a husle si už 4. apríla kr. V. Smrečáková odviezla z Krakova. — REDAKCIA.

NEDECA

14. februára t.r. sa v Nedeci konala milá slávnosť. Po niekolkočoracom očakávaní konečne v tejto dedine otvorili obecný kultúrny dom za účasti zástupcov vojvodských a gminných orgánov.

Záber zo svadobného obradu čepčenia v prevedení folklórneho súboru MS KSČaS z Nedeca

Tolko o rozhodnutiach vojvodských orgánov, ktoré sa zhodujú s očakávaním slovenskej národnostnej menšiny na Orave a Spiši, ako aj Spoločnosti. Ale ich realizácia sklamala tieto očakávania. Iba ojedinelé gminné družstvá, ako v Krempachoch či Rabke, splnili rozhodnutie nadriadených orgánov a umiestnili dvojjazyčné nápis. Zasa gmina v Buškove Tatranskej v liste Ústrednému výboru Spoločnosti celú vec vybavila konštatovaním, že dvojjazyčné nápis „sú“ vyvesené na kultúrnych objektoch Čechov a Slovákov našej gminy od počiatku ich existencie. Ihned vysvetlím, že sú to MS KSČaS a ich klubovne. Dojazdy sú vyvesené na kultúrnych objektoch, čo Gminný úrad v Buškove Tatranskej už nevidel.

Upne jednoznačný postoj zaujal náčelník gminy v Jablonke Stanislaw Kruczek, keď poslal na Ústredný výbor písomné rozhodnutie zo dňa 26. augusta 1981: „Umiestnenie dvojjazyčných tabúl na kultúrnych objektoch nie je zdôvodnené, keďže neexistujú

Výstavba tohto kultúrneho stánku trvala skoro sedem rokov. Začala sa vlastne v tom istom čase, ako krempešského kultúrneho domu. Zo začiatku stavba rýchlo napredovala a tak čoskoro pri lese na dolnom konci obce vyrásťa pekná budova, ktorá taktiež vzhľadom pripomína Kultúrny dom v Krempachoch. Zostali len dokončovať práce vnútři budovy, jej vybavenie, aby mohla slúžiť svojmu posluhu. Lenže gmina v Nižných Lapšoch nemala prostriedok a tak budovu zavrela. Musela čakať na lepšie časy. Trvalo to niekoľko rokov, kým sa konečne vlastní opäť rozbehli práce. Zavrsili ich v zime.

V Nedeci teda pribudol nový kultúrny objekt. Treba v ňom — ako som si všimol — ešte doplniť vybavenie, ale už teraz môže plniť úlohu živého kultúrneho strediska. Dúfajme, že v tom častejšie uvidíme vystupovať súbory našej Spoločnosti nielen z Nedeca, ale aj z iných miestnych skupín.

* * *

Pri priležitosti otvorenia kultúrneho domu sa v Nedeci uskutočnilo tradičné podujatie — Spišská zima. Zúčastnili sa jej aj dva folklórne súbory našej Spoločnosti — z MS v Nedeci pod vedením kr. Žofie Bogačíkovej, ako aj z MS v Kacvíne, ktorý viedol kr. Ján Molitoris. Spolu s nimi v novom kultúrnom dome vystúpili aj súbory z Vyšných Lapšov a Fridmana.

Počas trojhodinového programu sa popri prehliadke súborov uskutočnili aj súťaže tanecných párov a hudobníkov. Porota udelila všetkým zúčastneným súborom osobitné odmeny: ochotníkom z Kacvína za originálne mužské kroje, súboru z Nedeca za zaujímavé predvedenie svadobného zvyku čepčenia, fridmanskému súboru za zaujímavé ženské kroje a súboru z Vyšných Lapšov za staré pesničky v spišskom nárečí. V súťaži tanecných párov prvé miesto obsadil pár Halina Bogačíková-František Pojedinec z MS KSČaS v Nedeci, druhé páru z Vyšných Lapšov a tretie páru Mária Jurasová-Štefan Kubasek z MS KSČaS v Kacvíne. V súťaži hudobníkov prvé miesto priznali Severínovi Bizubovi z Vyšných Lapšov a druhé primášovi z Nedeca.

Tuná len poznámka. Škoda, že organizátori zabudli pozvať na nedelecké podujatie redakciu Života.

J.S.

14. februára t.r. sa v Nedeci konala milá slávnosť. Po niekolkočoracom očakávaní konečne v tejto dedine otvorili obecný kultúrny dom za účasti zástupcov vojvodských a gminných orgánov.

Záber zo svadobného obradu čepčenia v prevedení folklórneho súboru MS KSČaS z Nedeca

VEL'KÁ LIPNICA

Na Orave boli vlastní organizované rôzne kultúrne podujatia. Týchto podujatí sa zúčastnili ľudia, ktorí vynakladajú veľa úsilia a obetavosti a venujú svoj čas pre rozvoj kultúry na vidieku. Sú to obyčajní, skromní a ustarostení ľudia a vo všedný deň ich stretávame pri plnení svojich každodenných povinností, buďto pri práci na poli alebo na iných pracoviskach, ale aj počas obecných udalostí a rodinných sviatkov.

Prácu a snahu týchto ľudí si všimli aj vojvodské a gminné kultúrne orgány a v min. roku im počas poeticke-litérarnej posiedky odovzdali vyznamenanie.

Oznaky Zaslúžilý kultúrny činiteľ obdržali: dr. Emil Kowalczyk, Marta Chovanecová a krajania Eugen Bandák a Andrej Vengrín.

Doktor Emil Kowalczyk je riaditeľom Základnej školy č. 4 v Veľkej Lipnici a zároveň vedúcum detského folklórneho súboru. Svojou pôsobnosťou si získal všeobecnú obľubu, je iniciátorom výstavby regionálneho kultúrneho domu v Privarovke. Prejavil sa taktiež ako nadaný ľudový básnik, ktorý dva krát obsadil prvé miesto na súťaži poézie s pastierskou tematikou počas Oravskej jari.

Marta Chovanecová je vedúcou gminnej knižnice v Jablonke, vždy zaneprázdnena. Iniciátorka stretnutí mládeži so spisovateľmi a organizátorka väčšiny gminných kultúrnych podujatí.

Krajan Eugen Bandák je primášom kapely Vengrinovcov z MS KSČaS v Privarovke, milovník folklóru, vždy ochotný vystupovať, znamenitý tanecník, najmä staroravského čardáša. Pomáha a radí mladým muzikantom. Je vzorným rolníkom, dobrým otcom a súborník.

Andrej Vengrín — huslista, posledný zo starého systému. Tento osemdesaťročný vtipný „dedo“, vždy plný humoru sa zúčastňoval súťaží bábkových diadiel, ľudových kapiel a obdivovali ho aj na Folklórnom festivale v Detve na Slovensku. Za toto obdobie Andrej Vengrín — „Hondras“ zastával taktiež viaceré spoločenské funkcie. Bol o.i. vo výbere obecnej národnej rady, vo výbere družstva GS a miestneho urbaru. Vyznamenanie Zaslúžilý kultúrny činiteľ mu už len za pôsobnosť v kapeli Vengrinovcov právom patrí.

Ostatných udelili čestné uznanie, na ktoré si aj svedomito zapracovali.

Diplom obdržala krajanka Mária Grábáčová — vedúca divadelného krúžku MS KSČaS v Podvilku. Treba tuná poznámať, že tento divadelný krúžok sa už predstavil skoro vo všetkých MS na Orave a v dvoch na Spiši.

Krajanka Viktoriá Smrečáková — vedúca folklórneho súboru MS KSČaS v Malej Lipnici, energická žena, obetavá organizátorka a agilná členka Kultúrnej spoločnosti obdržala diplom riaditeľa Vojvodského oddelenia kultúry a umenia, ktorý ju bude azda ešte viac mobilizať ku krajskej kultúrnej práci. Krajanka V. Smrečáková a kr. František Živiol spolu s folklórnym súborom sú hybnou silou malolipnického kultúrneho diania.

ločnosti, ktorá sa konala na ústrednom výbere 4. apríla 1982. Išlo tuná o schôdzku dozornej rady novozaloženého gminného družstva v Nižných Lapšoch, ktorá sa konala 11. marca 1982 za účasti predstaviteľov vojvodstva. Schôdzku viedol predseda rady Antoni Stanek, ktorý navrhoval, aby sa na schôdzke rozholilo o výmene starých tabúl, keďže Nižné Lapše majú už vlastné družstvo. Zároveň povedal, že predstaviteľia niektorých orgánov nižnoliptanské gminy už dvakrát žiadali odstrániť slovenské nápis. Nakoniec účastníci schôdzky rozhodli, napriek niekoľkým hlasom, že zatiaľ sa so slovenskými nápismi nebude nič robiť. Teda na obchodoch tohto rolnického družstva, ktoré pôsobí vo viacerých obciach, vývesné tabule so slovenskými nápismi nebudú. Ani v iných družstvach sa vo veci týchto tabúl nič nerobí.

Z toho vidieť, že potreby našej menšiny a nariadenia vojvodských orgánov nie sú všade respektované. Zdá sa, že s celou touto vecou sa treba opäť obrátiť na vojvodstvo.

ADAM CHALUPEC

Vojvodské a gminné kultúrne orgány nezabudli ani na mňa. Odovzdali mi „velikanské“ vyznamenanie, ale kedže som hanlivý, budem o tom taktnie mlčať.

LUDWIK MŁYNARCZYK

VĐAKA MATICI SLOVENSKEJ

Vážená redakcia, aj keď už prešlo hodne času, srdce ma nútí vrátiť sa v tomto liste k folklórnych slávnostiam, ktoré sa vlastní konali v dňoch 6.—13. júla na Detve. Slávnosti sa zúčastnili folklórne súbory zo zahraničia, ďalej vystupovali umelecké súbory zo stredného Slovenska, o.i. detviansky súbor s primášom Ondrejom Molotom, jeho ohnivými čardášmi a detvianskymi spevákmami.

Súbor našej Spoločnosti z Nedeca pod vedením kr. Žofie Bogačíkovej urobil v Detve dobrý dojem a ukázal sa v dobré stránky. Veľká škoda, že sa slávnosti nemohli zúčastniť naše ďalšie súbory z Novej Belej, Jurgova a Oravy.

Veľká vďaka patri Matici slovenskej a jej Oddeleniu pre zahraničné Slovákov za usporiadanie slávností a starostlivosť o jej účastníkov. V mene našeho súboru ďakujem za pozvanie a možnosť predstaviť slovenským divákom a hosťom zo zahraničia naše krásne spišské tance, piesne a zvyky. Aj keď bývame v Poľsku, pestujeme naše slovenské spišské tradície a staré obyčaje.

Z Oddelenia pre zahraničné Slovákov Matice slovenskej boli na slávnostach Pod Poľanou o.i. s.s. Ondrej Karakuš a Martin Čeman, ktorým patrí veľká vďaka za starostlivosť o nás, za ich namáhavu prácu so všetkými súbormi.

Dúfam, že v budúcnosti aj novobelísky a jurgovský súbor našej Spoločnosti bude vystupovať na Detve.

Nakoniec zasielam srdečný pozdrav všetkým krajanom zo Slovenska a zo zahraničia a ešte raz ďakujem OZS MS za tie krásne dni, ktorí sme strávili Pod Poľanou v Detve.

JOZEF MIRGA
A NEDECKÝ SÚBOR

ODESEL OD NÁS

S hubokým smutkem oznamuje, že dne 19. marca 1982 zemrel v veku 64 rokov kraján.

JAN NOVÁK

dlohuľotý místopředseda ústředního výboru Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku a předseda obvodního výboru KSČaS v Zelově.

Byl s námi při zakládání naší celostátní krajské organizace a patřil ke spoluzakladatelům českého obvodu v Zelově. Byl šlechetným člověkem, obětavým v práci pro krajan a pro město Zelov, který si jeho předkové, čeští exulanté, zvolili za svůj nový domov. Za dlouhou dobu pro krajan a pro svou město Zelov, byl vyznamenán zlatým křížem Za zásluhy, medailí Za zásluhy o KSČaS, medailemi města Zelova a vojvodskými. Bude nám v naší práci chybět.

Pohreb se konal 23. března. Se zesnulým se přišla rozloučit četná krajská obec a množství občanů Zelova. Na poslední cestě ho doprovázeli vlajkonoši Městské národní rady Zelova a představitelé městských úřadů ze zástupcem náčelníka Lechem Radojsekem, delegace ÚV KSČaS s předsedou Adamem Chalupcem a tajemníkem Augustinem Andrašákom, rada velvyslanectví ČSSR v Polsku František Motyčka a ředitel Československého kulturního a informačního střediska ve Varšavě, rada velvyslanectví dr. Jan Pastrnák. Předseda ÚV KSČaS vyjádřil pozůstalým hubokou soustrast jménem Společnosti a jménem velvyslance ČSSR v Polsku Jindřicha Řehořka, který zdůraznil obětavou práci zesnulého a jeho zásluhu o upevnění a rozvoj československo-polské spolupráce a přátelství.

Čest jeho památce!

ÚV KSČaS
OV KSČaS v Zelově
redakce Život

Diviaky ryjú -

TAKÁ JE ICH POVAHA

Roky plynú a diviaky ryjú na rolnických poliach, lebo takú majú povahu. Ostatne nielen diviaky: veľa škody na poliach, ale aj v lesoch, robia losy, jelene a sny. Ostatne nejde o to, aby sme obžalúvali jednotlivé druhy o to, že robia zle, lebo takúto činnosť majú už od prírody v povahe, teda z biologického hľadiska je normálna. Z toho vyplýva záver, že nevymyslime taký preventívny prostriedok, aby zver existovala a nerobila žiadne škody. Nedokázali sme do teraz ani predchádzať nadmerným škodám a neurčili sme také sadzbu odškodnou za tieto škody, aby rolníci nemali príliš velké straty. Naopak, nemali by mať z tohto dôvodu žiadne straty. Táto otázka je stále predmetom rolnických stážností a pripomienok. Stážnosti nikdy neprestávajú, stúpajú iba požiadavky.

Bude teraz z toho niečo? Otázka je veľmi aktuálna, lebo v minulom roku

sejmová komisia lesníctva a drevarského priemyslu opäť rokovala o tejto starej téme: škody na poliach spôsobené lovňou zverou. Skôr ako napísem o týchto rokovaniach, chcel by som uviesť pári informácií o hlavných „hercoch“ sporu. Poľsko si uchovalo najbohatšie v Európe zloženie druhov lovnej zveri. Stav vysokej zveri sa stále zvyšuje. V roku 1981 sme mali 6,2 tis. losov, 78,8 tis. jelenov, 455,7 tis. sín a 85,4 tis. diviakov. Tento rok počet všetkých základných druhov vysokej zveri dosiahol najvyššiu úroveň v dejinách lovectva v Poľsku. Stúpa tiež odstrel vysokej zveri. Porovnajme odstrel za posledných päť rokov. V hospodárskom roku 1976–77 odstrelili v Poľsku 639 losov — 1980/81 — 1062 ks, jelenov 11 242 a o päť rokov neskôr — 18 811, sín 54 975 a po 5 rokoch 53 788 (pokles počtu zastrelených sín bol výsledkom strát po tuhej zime 1978/79) a konečne odstrel diviakov

stúpol zo 45 905 v hosp. roku 1976/77 na 80 367 v hosp. roku 1980/81. Za štatistických údajov taktiež vyplýva, že lovecké odškodné sa zvyšuje ešte rýchlejšie ako sa rozmnožuje zverina páchajúca škody a ovela prudšie ako redukcia tejto zveriny polovníkmi. V roku 1976 výška odškodného v Poľsku dosiahla 378,5 mln zlôtich a v roku 1980 vyše miliardy zlôtich (presne 1.088 mln zł). Ale zlote rolníkom nesťačia — ako zdôraznila poslankyňa Alina Wiśniewska — lebo za zlote získeané ako odškodné rolníci nekúpia krmoviny, ktoré by mali z vlastnej úrody. Tieto straty sú veľké: napr. iba v jednom Zelenohorskom vojvodstve straty v obili sa odhaduje na 80 000 q ročne. Je to — ako zdôrazňovali poslanci — strata konkrétnych potravín, čo robí problém ešte aktuálnejším. Zaútočili na sejmovú komisiu polovníkov, že umožnili veľké zväčšenie stáda lovnej vysokej zveri v Poľsku, že príliš samostatne hospodária ako nájomníci loveckých krúžkov. Treba teda — konštatovali — novelizovať lovecký zákon z roku 1973. Zvláštna poslanecká komisia má predložiť vláde správu o metódach riešenia problému loveckých škôd. Už teraz minister lesníctva zaviazal vojvodské úrady, aby zvýšili plán odstrelu vysokej zveri,

najmä v II. a III. štvrtroku, keby robia najviac škôd. Zvýši sa taktiež zaťaženie loveckých krúžkov za škody, ak tieto krúžky nesplnia schválené plány odstrelu.

Teda opäť sa nahlas hovorí o tom, že diviaky ryjú. Kež by z toho končene vyplynuli rozumné závery, ktoré by predchádzali nadmerným škodám na poliach rolníkov. Rozumní polovníci, ktorých je rozhodná väčšina (v tom skoro 10 000 rolníkov s polovnickými puškami), majú v tom taktiež záujem. Predsa plnenie plánu odstrelu je hlavným cieľom a zmyslom ich náruživosti. Aj oni sa môžu sťažovať, že nemôžu kúpiť pušky, streliivo kŕmivá pre zverinu a iné dôležité polovnické náradie. Nie je pravdou, že lovecké krúžky chceli mať nadmerné množstvo zveriny, lebo platili za škody z vrecka polovníkov. Chceli to rôzne individuálne funkciach, lebo strieľali a štát platil z peňazí danovníkov za ich výsady. Boli drahé. Týmto spôsobom dospejeme k záveru, že záujmy rolníkov a polovníkov bez uvozoviek majú viac spoločných cieľov ako rozdielov. Mali by to vziať do úvahy v Sejme a mimo neho.

MARIAN KAŠKIEWICZ

Člověk a příroda

Květen platí za nejkrásnejší měsíc slunného jara i celého roku. Bývá dost teplo, často i horko, jako například v roce 1979, kdy květen byl nejteplejším a nejsušším měsícem celého roku. V první dekádě teploty kolísají od 8–10 do 16–18 stupňů. Potom ledoví muži Pankrác, Serváč a Bonifáč přinášejí ochlazení (12., 13. a 14. května). Nejtepleji bývá koncem měsíce. Pravidlem jsou teplé přeháňky a bouřky, někdy spojené s krupobitím. Na nebi se objeví první duha. Vít bývá mírný, ale při střetnutí ohřátého kontinentálního vzduchu s chladným vzduchem od Atlantského oceánu může být silný, v nárazech. Květnové noci jsou stále kratší a teplejší, ale ještě mohou přijít noční mraziky. Den se prodouží na 15 hodin.

Květen však nebývá vždycky teplý. Z meteorologických kronik vyplývá, že v posledním století dokonce převládá chladné květnové počasí. Takový byl květen před dvěma roky, který neměl s jarem mnoho společného. Ještě v polovině měsíce jsme se ptali, kde je to jaro. Počasí se měnilo ze dne na den, chladná tlaková výše nad Skandinávií vyhnala teplý vzduch, pršelo a padal mokrý sníh. V Olštinykém vojvodství sněžilo ještě 22. května.

Casté mraziky poškodily ovocné stromy. Na Podhalí se vegetace opozdila asi o tři týdny.

V květnu 1981 bylo počasí rozmanité. Měsíc začal chladem a mraziky, nechladněji bylo v severovýchodních vojvodstvích, do –7 stupňů. Teprve ve polovině května přišlo slunce a horké dny. Dokonce i ledoví muži a Žofie byly tentokrát laskaví. Byl to však suchý květen, deště bylo málo. Také v červnu bylo mnoho teplých, slunečných dní. Snad nám léto bude přát i letos.

21. května slunce skončí svou putou zvěrokruhem ve znamení býka a vstoupí do třetího jarního znamení, blíženců. Stěhuje se stále od rovníku na sever, i když pomaleji než v březnu a dubnu. Vzdálenost mezi sluncem a zemí činí 151 milionů kilometrů a každý den roste o 32 000 km. Měsíc je nejblíže země 24. května (359 000 kilometrů) a nejdále 11. května (406 000 km).

Na večerním nebi září Merkur, planeta, která má nejmenší vzdálenost od slunce, průměrně 58 miliónů kilometrů. Nejlépe viditelný je kolem 9. května po západu slunce. Ještě v padesátych letech jsme o této planetě mnoho nevěděli. Dnes víme, že Merkur má povrch značně větší než měsíc a že

je pokryt krátery k nerozeznání připomínajícími měsíční krajinu. Jsou tam také horské hřebeny, větší roviny, tektonické příkopy a rozpadliny. Chybí tam však měsíční „moře“.

Merkur je v květnu vzdálen od země asi 123 milióny kilometrů a každý den zmenšuje tuto vzdálenost asi o 3 milióny kilometrů. Obíhá kolem slunce a zároveň se pomalu otáčí kolem vlastní osy. Ze spojení těchto dvou pohybů vyplývá, že den na Merkuřovi trvá 176 zemských dní, tj. 88 zemský den, 88 noc. Během jednoho takového dne Merkur dvakrát oběhne slunce. Merkur prakticky nemá atmosféru. Proto tam teplota kolísá od 450 stupňů ve dne do –180 stupňů v noci. Podle našich dnešních vědomostí magnetické pole vzniká na této planetě pouze tehdy, je-li její vnitřek vyplněn tekutou hmotou, čili má-li velmi vysokou teplotu. V astrologii dne 21. května současně se změnou znamení zvěrokruhu planeta Venuše předává vládu Merkuřovi.

Díváme-li se na Merkuřa nebo na jiná nebeská tělesa, vidíme je na jiném místě a v jiném stavu, než jsou skutečně v tom okamžiku. Je to způsobeno obrovskou vzdáleností nebeských těles od země a dobou, jakou potřebuje světlo z nich vyslané, aby se dostalo až k nám. Rychlosť světla je obrovská — asi 300 000 km za vteřinu, ale pozorovaný objekt vidíme v takovém stavu a místě, v němž byl ve chvíli, kdy světlo rozpočalo svou cestu. Po letech bádání a měření bylo

zjištěno, že rychlosť světla činí přesně 299 792,5 km za vteřinu.

Připomeňme ještě několik lidových příslöví o květnovém počasí: Studený máj, v stodole ráj. Jasný květen, chladný červen. Časté bouřky v květnu přinášejí úrodný rok. Když máj vláhy nedá, červen se pak předá. Roj včel v květnu má léku cenu. Duby-li krásně odkvétají, jest naděje na úrodný rok. Před Serváčem není léta.

MISO

ZAUJÍMAVOSTI

NOVÝ TYP VYFUKOVÁČA sena z POM v Limanowej (Nowosączské vojvodstvo). Vyznačuje se menšími rozmermi, je rovnako výkonné ako velký stroj a spotrebuje menej elektrickej energie.

ODPOVEDE ZVEROLEKÁRA

Naposledy sme dostali do redakcie veľa listov a otázok, týkajúcich sa rád a problémov z oblasti zverolekárstva, na ktoré sme zatiaľ neodpovedali.

Preto sme odpovede uverejnili zvlášť v aprílovom čísle a dodatočne ich uverejnjujeme aj v tomto čísle. Dúfame, že budú pre vás užitočné.

SOPŁAVKA (NOSACIZNA)

Je to jedna z najnebezpečnejších chorôb koní. Jeden kôň môže nakaziť všetky iné. Choroba je nevyliečiteľná a veľmi nebezpečná pre ľadovku. Sirenie choroby možu spôsobiť krmoviny, voda, strelivo a náradie, znečistené výlučkami chorych zvierat. Prvé známky choroby môžu sa prejavovať už po 3–5 dňoch, ale obvykle sa prejavujú po 2–3 týždňoch. Choroba má prudký priebeh, alebo je chronická, a vtedy trvá dokonca roky. Počas choroby vystupujú zmeny v nose, na pokožke alebo v plúcach a preto hovoríme o troch podobách choroby.

SOPŁAVKA NOSA — začína vytakaním hnusu z nosa, najčastejšie z jedného nosného otvoru. Zároveň sa objavuje opuchlina podielustných miazgových uzlín. Tieto uzliny sú zväčšené do veľkosti slepačieho vajcia a sú tvrdé. Sliznica sa pokrýva vredmi v podobne malých nádorov, ktoré sú charakteristické pre túto chorobu. Po vyhojení týchto vredov ostávajú jazvy.

SOPŁAVKA POKOŽKY — na zadných nohách sa tvoria vredy s nerovnými a tiahnućimi sa výlučkami na dne. Po dlhšej chorobe zadné nohy hrubnú.

SOPŁAVKA PLÚC — hlavným znakom choroby je zvýšená teplota, ktorá večer stúpa. Zvieratá kašľajú a dusia sa, slabnú, chudnú a konečne dochnú. Soplavka v tejto forme trvá mesiace a dokonca aj roky.

Každý prípad sopłavky treba ihneď hlásiť administratívnym orgánom. Choré kone alebo tie, ktoré sa zdajú byť choré, musíme odlúčiť od ostatných. Zároveň na gazdovstvo zabranujeme vstup cudzím osobám. Nemocné kone sa na základe zákona zabija, samozrejme za odškodné. Zdravé kone sa z tohto gazdovstva nesmie vydávať von. Po odstránení chorého koňa treba dezinfikovať pomocou žieravej sody alebo kreolinu nielen maštaľ, ale aj zariadenie. Ľudia, ktorí sa stýkajú s nemocnými zvieratmi, mali by pamätať na dôkladnú dezinfekciu rúk, sáťstva atď. kreoliniom (2 polievkové lyžice na 1 liter vody). Pri kupovaní koňa treba si všimnať prípadné zmeny na pokožke, ohmatať podčelustné miazgové uzliny a obzrieť si priehradku nosa.

CHOLERA HYDINY

Cholera na rozdiel od moru útočí na všetky druhy hydin. Je to veľmi nákažlivá choroba. K nákaže môže dojsť stykom s chorou hydinou, ako aj prostredníctvom nakazeného steliva, krmovín, vody a miestnosti.

Smrť môže nastať náhle, bez predošlých známkov choroby; ráno možno nájsť v kuríne zdochnuté kusy. Niekoľko nemocná hydina má horúčku, zo zobáka jej teče sliz, perie má zjezené,

zvončeky a hrebeň tmavočervené. Nemocné vtáky schovávajú hlavu pod krídlo. Dochnú niekoľko hodín po prvých známkach choroby.

Choroba môže však trvať aj 2–3 dni. Hydina má vtedy horúčku, silný smäd a hnačku. Trus je zapáčajúci, najskôr zelený, potom krvavý. Hrebeň a zvončeky sú sivé, potom tmavomodré. Hydina môže mať aj krčę.

Niekedy choroba trvá týždeň alebo aj dlhšie. Vtedy chorá hydina má hnačku, chudne a je smutná. Zvončeky slipec su odumreté. Chorobu treba oznámiť lekárovi. Chorú hydinu musíme oddeliť od zdravej a zavrieť v kuríne; najlepšie, ak nemocné kusy hned zabijeme. Zdochnuté kusy treba poliať nerozriadeným kreolinom a hlboko zakopať alebo spaliť. Po zabiti chorých kusov musíme steny a podlahy, hrady a hniezda v kurínoch očistiť zo špinov, potom vydrhnúť horúcou vodou s práskom na pranie. Napokon celý kurín treba dezinfikovať vápenným mliekom, roztokom žieravej sody buď kreolinu alebo lyzolu (2 poháre kreolinu alebo lyzolu na 10 lit. vody). Výbehy musíme prehrabáť a posypať mletým vápnom. Každý deň treba odstraňovať a poliať trus z kurínov alebo ho hlboko zakopať a poliať takým istým roztokom vápnia alebo kreolinu. Keď kupujeme hydinu, musíme si všimnať, či nepochádza z okolia, kde bola choroba. Kúpenú hydinu musíme istú dobu držať osve, aby sme sa presvedčili, či je zdravá.

H. MĄCZKA

Šaty na tomto obrázku využijete aj do práce, aj na menšie spoločenské príležitosti. Sú vhodné aj pre plnoštihle ženy avšak iba vtedy ak sú ušité z tmavšej látky.

Tieto šaty odporúčame na spoločenské príležitosti v lete. Majú špicatý výstrih, zvýšený živôtik a zvonovú sukňu. K šatám je krátky, voľný kabátik s úzkymi rukávmi a tenucciím opaskom z tej istej látky ako šaty. Na našom obrázku šaty a kabátik sú červené.

HUMOR

Rozpaky. Pacientka se svěruje psychoanalytikovi:

— Každou noc se mi zdá, že jdu po ulici úplne nahá, jen v klobouku na hlavě, a za mnou dav mužů.

— Zajímavé! A cítíte během toho snu nějaké rozpaky?

— A co si myslíte? S loňským kloboukem na hlavě?

TAKÝ JE ŽIVOT...

Londýnsky biológ William Lister dospel k záveru, že na pohlavie dieťaťa má vplyv počasie — 50-dňové obdobie predchádzajúce oplodneniu. Ak tieto dni boli paväčinou suché a pekné, prichádza na svet viac chlapcov, zase keď daždivé — dievčatá. Tvrdi, že napríklad po veľkej londýnskej hmle sa narodilo o 50 percent viac dievčat ako normálne a po suchom lete v r. 1976 o 40 percent viac chlapcov.

Zábavný program v jednom nočnom podniku v Paríži filmovala televízia. Pred začiatkom nakrúcania sa šéf podniku obrátil na hostov: Páni, ktorí sú na služobnej ceste alebo z iných príčin nechcú, aby ich sfilmovali, môžu sa prestať k stolíkom v rohu sály. O minútu pri týchto stolíkoch už neboli miesta...

Z DOMÁCEHO HRNCA

Americkí lekári propagujú jesť šalát. Jeden z nich vyhlásil, že najlepším dôkazom prednosti šalátu sú zajace. Šalátu vďačia za svoju svižnosť, rýchlosť a štíhosť, ako aj záujem o odlišné pohlavie.

VIEŠ, ŽE...?

Smiech odporúčajú psychológovia a moderná medicína? „Je to výborný telocvik“ — hovoria lekári. — Pačas smiechu sa znižuje a dobre pracuje bránica, rozšírujú sa plícea, orgazmus sa dobre okysličuje, srdce dostáva jemnú masáž, krv rýchlejšie prúdi, dokonca aj žalúdok, pečeň, slinivka brušná a slezina lepšie pracujú.“ Keď sa usmievate — pracuje 16 svalov, keď sa smejete — 61, teda smiech je veľmi prospiešný pre zdravie.

MATKA

Som svetlo v tvoje zreničke.
Kvapka mlieka
na perách.
Sladká vôňa.
Som v tebe viac
ako ty si kedy vo mne bol.
Silniem
a mocniem
v tvojich ramenach,
tvojimi krokmi zmenšíš svet.
Tvojimi myšlienkami
rozrastiem sa
do vesmíru.
Som tvojim
životom,
životom všetkých
detí.
Preto nezomieram.

BOHUSLAVA VARGOVÁ

Podľa Ibrahima Ibn Jakuba, cestovateľa z 10. storočia a zároveň kupca — zem, ktorú dnes obývame, oplývala bohatstvom potravín, mäsa, medu a orenej pôdy... Mal fantáziu tento cestovatel!

Král Žigmund Starý v roku 1520 zakázal čítať kacírske knihy. Kráľ mal predsa len ľahšiu úlohu, lebo vtedy bolo viac negramotných ako dnes. (Szpliki)

Ženy robia hlúposti iba pre hlupákov. (H. Balzak)

Muži sa ženia z nudy, ženy zo zvedavosti, ale obe strané sú po čase sklamane. (O. Wilde)

Keď moja matka nemala maslo, natiera nám chlieb humorom. Chutilo to dokonca celkom dobre, ale nesýtilo (Brecht)

Milosrdennosť začíname od nás samých, spravodlivosť od iných. (Dickens)

Muž môže byť šťastný s každou ženou pod jednou podmienkou, že ju nelúbi. (Epoca)

kútik zberateľov bylinky

IMELO BIELE
(Viscum album L.)

Je to večne zelený poloparazitný ker, ktorý rastie na listnatých stromoch, najmä na topoliach, ako aj na borovicach. Má charakteristické, rovnomerne vidľovito rozvetvené lodyhy a hrubé listy, kvitie vo februári a marci. Rastie v celom Poľsku, ale nie všade vo veľkom množstve. Pre liečivé účely zbierame len vrcholky vňate imela.

Imelo zbierame od decembra do marca. Najpohodlnejšie sa imelo zbiera zo zošatých stromov. Rastie najčastejšie na vysokých stromoch a ďaleko od kmeňa, teda na ľahko dostupných miestach. Zber zo stromov si vyžaduje rebríky, dlhé tyče a... veľkú opatrnosť.

Jahody imela treba odstrániť.

Tam, kde je imela málo, nemalo by sa ho zbierať, aby sme ho nevyničili. Na takých miestach možno zbierať imelie len z ovocných stromov, na ktorých je mimoriadne škodlivým parazitom.

Imelo ľahko schnie, preto ho treba sušiť umele. Ale keďže vo vyšej teplote sa rozkladajú jeho liečivé zložky, teplota sušenia by nemala presahovať + 25°C. Dobre vysušená surovina by mala mať zelenú alebo žltozelenú farbu.

Imelie používame pri zvýšenom krvnom tlaku, astme, skleróze a epilepsii.

POZOR: imelo biele pripravujeme na použitie tak, že porciu sušenej bylinky zalejeme studenou prevarenou vodou a necháme stáť niekoľko hodín. Pijeme malými porciami.

Aby žili dlhšie...

Kvetinová sezóna je tu. Vyplatí sa vedieť, ako predĺžiť ich trvanlosť, ako im prinavratiť sviežosť? Najskôr všeobecné zásady:

— Kvety režeme iba ráno alebo večer.

— Kvety sa nesmie lámať ani trhať; treba ich šikmo rezať a ihneď dať do vody.

— Neodporúča sa rezať kvety počas dažďa alebo hneď po ňom, lebo mokré lupienky rýchlo hnijú.

— Nemali by sme rezať úplne rozvitnuté rastliny, ale skôr púčiky, ktoré sa iba rozvíjajú.

— Keď však nemáme vplyv na čas a spôsob rezania rastlín, vtedy — keď chceme predĺžiť ich život — mali by sme vykonať nasledujúce úkony:

— Tulipány — pred umiestením vo väzbe — ponoríme konce na 1 min. do vriacej vody alebo na 2 min. v tuhom alkohole, pripadne môžeme ich dať na 2 hodiny do slabého alkoholového roztoku.

— Voňavý hrášok — 3 min. v alkohole alebo hodinu v slabom alkoholovom roztoku; môžeme taktiež nasypať do väzby 5—10 g cukru na 1 liter vody.

— Ruže — ponoríme na 2 min. do vriacej vody alebo priečieme konce býl, potom ich ponoríme do slabého roztoku kuchynskej soli alebo chloridu vápenatého (5 g na 1 liter).

— Margaréty — skôr ako ich dáme do vody, 2 minuty ich podržíme v roztoku s mäťou.

— Frézie — 2—3 hodiny v slabom alkoholovom roztoku.

— Kosacie — konce býl držať 3 min. vo vriacej vode alebo 10 min. v horúcom popole.

— Georgíny — reagujú na vriacu vodu; dobre je ich dať potom do slaného alkoholového roztoku.

— Chrýzantém — konce býl ponoriť na 4 min. do vriacej vody a potom do vlažnej.

— Astry — dobre reagujú, keď ich na 2 hodiny ponoríme do cukrového roztoku.

Nesmieme zabúdať, aby sme pri všetkých rezaných kvetoch očistili z listov tú časť býle, ktorá bude ponorená do vody. Vodu musíme meniť každý deň a v lete dokonca niekoľkokrát denne. Vtedy budeme mať dlhodobosť z kvetov.

Mladým dievčatám odporúčame na menšie slávnostné príležitosti tieto slávne šaty zo vzorkovanej látky. Všimnite sa sedielko so stojačom golierikom. Na našom obrázku šaty sú v rôznych odieňoch tmavomodrej farby, sedielko, golierik, manžetky a opasok jednofarbené tmavomodré.

mladým mladším najmladším

Mame...

Kytice priani prinášame
ku sviatku našej dobrej mame.
Mama je srdce, ktoré chráni
náš nesmelý krok na svitaní,
mama je stále jasné čelo,
aby nás všetko prebolelo,
mama sú stále mäkké dlane,
a istota z nich krehká vanie.
Mama je stále teplý úsmev,
pri ktorom večer ticho usnem.
Voňavá svieža kvetina.
Mama je jedna. Jediná.

ŠTEFAN KASARDA

TANEC

Ked' sa na tie hory od oravskej strany pozéráme, ani som si nie istý, kde to presne bolo. Či nad Svataňou, či nad Prosekom a či najskorej nad Matiašovcami. Ako chlapčisko som tam rúbal. Drevo sa na skalných policiach lámalo, po vodu musela kolibárka Mara polodruhé hodiny ist.

Dosť na tom, že pod skalou je tam jedna polianka, Jánošíkovou lúkou zvaná. Na nej sa Jánošík s kamarátmi rád zabával, tanec vystrájal. Museli to byť riadne zábavky, keď sa na ne doposial spomína!

Možno raz, možno nie raz prišlo na tej lúke možno istej, možno neistej dievke noc trávit. Na brusnicach či na čom bola a večer ju prikvačila.

Nevedno, či pre dákú zelinu čarovnú, ktorá sa jej do batohu nevdojak dostala, či iba v jej spánku hlbokom prišiel na tú lúku Jánošík ako na sklenom obrázku vykreslený. S ním zbojnici malovaní sud vína si privalkali, rozspevali sa a roztančovali. Gajdami a písťalami si pritom pomáhali.

Ked' sa sami nahybčili, ju schytli a krútili z celej sily. Nebola to ktoviecká tanečníca, no s takými tanečníkmi sa za noc tak vyučila, že nad ránom už hybčila ani divá. Vše pusteno, vše držano, vše stá v letku a vše hravo. Z rúk do rúk šla.

proti všetkým drobiškala, vyčinala sťaby jej nohám milá víla počarila. Pri prvej však rannej zore stratilo sa všetko v hore. Len ona tam stála sama, vyznenája z tancovania.

Boli by jej mládenci o tom čude neverili, keby sami nezistili ako ľahko, ako strojne tančuje to dievča hórne. Už to len tak musel byť, že ju Jánošík so svojou družinou krepčí učili na polianke, Jánošíkovou lúkou zvanej.

Slovenskú rozprávku zapísal KLEMENT ONDREJKA

O PRÁCI

Odkiaľ prišiel chlebík?

— Zo zeme.

(Zasejeme, potom zožneme.)

Šatôčky sú odkiaľ?

— Kúpili.

(Ved' ich ľudské ruky ušili!)

A koláčik kto dal?

— Mamička.

(Miesila ho tiež jej ručička.)

Bez práce sú prázdnne obchody.

(Lebo všetko z práce pochodí)

JĀN PONIČAN

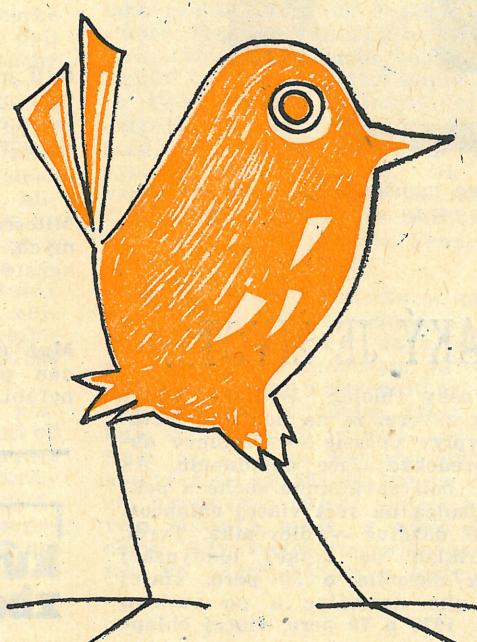
POZNÁVAME SLOVENSKÝCH TVORCOV

VIERA ŠTÍTNICKÁ sa narodila 25. júna 1952 v Bratislave. Po absolvovaní SVŠ nastúpila do redakcie Pionier, v ktorej od roku 1970 pracuje podnes. Prispieva do dennej tlače a časopisov (napríklad Večerník, Smeňa, Práca, Dorka, Život, Új Szó, Štát mladých), publikuje vo všetkých detských časopisoch vydavateľstva Smeňa. Je autorkou televíznych publicistických scenárov.

Deti má veľmi rada a často medzi ne chodí. A všade, kam teta Viera zavíta, zavládne smiech a dobrá nálada.

ZÁZRAČNÁ PIESEN

Naša Zem je velikánska guľa,
naša Zem je prečudesná vec:
z postieľky sa ráno vykotúla
zlaté slnko rovno nad kopec,
aby mohlo pozobúdať detí,
domy, lesy, záhradky a sad,
aby mohol roztopašný vetrík
na belasých zvoncoch vyzvánať,
že slnko má v svojej zlatej brašni
statisíce lúčov pre všetkých,
tak ako má básnik more básní
či poviedkár svoje poviedky
o zázračnej piesni, ktorá rastie,
otáčajúc k slnku svoju tvár,
aby dala svetu mier a šťastie
— najkrajší a najvzácnejší dar.

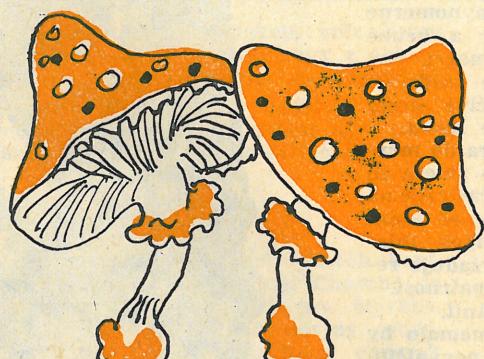

ZVEDAVÉ OČI

Napadlo vám, kde asi spávajú v zime zvieratá? Tak napríklad väčšina zvierat stavia hniezda iba pre svoje mláďatá. No a kde spia?! Napríklad sýkorky alebo drozdy na „spacích“ stromoch. Ďalej sa drží pazúrikmi kôry stromu a postojačky oddychuje. Tetrový spávajú na strome, ale ked' začne husto snežiť, spia na zemi, pod snehovou prikrývkou. A prepelice si polihajú vedľa seba do kruhu. Okrem toho, že sa navzájom zohrevajú, spoločne vidia na všetky strany.

Aj zajac spí v snehu. Nemá brlôžtek, ako jeho bratanec králik. Má iba vyležanú jamku. Liška si spí v závetri skrútená do kľbka. Namiesto vankúša si položí pod hlavu huňatý chvost. Netopiere spia v jaskyni, či na pôjde. Celú zimu prespia zavesené dolu hlavou. Ježkovia spia v zime pod hŕbou lístia, sena či machu. Pochrapkávajú si tam až do jari. A celkom isto by vám povedali, že majú najteplejšiu perinu na svete.

SR

MUCHOMŮRKA

V mládi skrývala ji plenka. Teď z ní zbyla na límeček kolem nohy rouška tenká a na čapce jen pár teček.

ŠPIČKY

Hned za deště na paloučku vyrázily špičky v hľoučku. Jako brčka slabé stonky nesou stříšky — bílé zvonky.

HEDA PRÚCHOVÁ
(Materídouška)

Chi-chi

— Vieš, čo je okuliarnik?
— Predsa had!

— To viem tiež, ale či je krátkozraký alebo ďalekozraký?

— Ako je možné, Paľko, že nikdy nevieš, čo ste sa v škole učili a Ondro to vie vždy?

— Keď on nemá zo školy tak ďaleko ako ja, otec-ko.

— Petrík, čo máš s nožičkou?

— Pichol som sa.
— A ako to, že som ťa nepočula plakať?

— Povedz mi Petrík nejakú vlastnosť vody.
— Keď sa vo vode umyjem, tak sčerne...

— Za takéto vysvedčenie bicykel nedostaneš! Čo si, prosím ťa, celý ten čas robil?

— Učil som sa jazdiť na bicykli, ocko.

— Prečo si si tým šálom tak okrútil hlavu?

— Uštipol ma komár

— A to si tak opuchol?
— Áno, Môj brat zabil toho komára kladivom.

— Pán hlavný, tá ryba je samá košt a koža!

— Prepáčte, netušil som, že si želate aj šupiny!

— To ty si vydodila moju hračku, mamička?

— Prečo sa sputuješ?
— Musím predsa vedieť, či mám plakať alebo nie.

— Cha-cha

POVEDZ, VETRÍK

Povedz, vetrík, aký vejár kvetu nad hlavou mi piesňou roztváraš?
Je v nej dúšok voňavého medu.
Napi sa z nej ako z pohára.
Je v nej pozdrav detí sveta mieru,
rástla ako kvety slnečník,
prv, než deň sa schýli ku večeru,
schováš si ju v toni mihalníc.

DETÓM

Nám veľkým je dobre, že vás máme,
máte v očiach celý veľký svet.
Driemu vo vás veci nepoznané,
ako drieme v slnečnici kvet,
ako driemu v svojich hniedzach
vtáky,
ako drieme v toni stromov deň,
ako driemu pri záhradkách mak...
Máte v očiach najľudskejší sen!

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

Każdy z nas miał, ma lub będzie miał kogoś bliskiego w wojsku. Szerze grono naszych Czytelników zainteresuje się więc omówieniem rozporządzeń i uchwał Rady Ministrów PRL, które przyznają wojskowym — pełniącym w stanie wojennym czynną służbę — szczególną uprawnienia i przywileje. Dotyczy to poborowych, osób przechodzących przeszkołenie wojskowe, ćwiczenia wojskowe i okresową służbę wojskową.

Zołnierzom rezerwy, którzy przed powołaniem do służby wojskowej zatrudnieni byli w państwowych lub spółdzielczych zakładach pracy, przysługuje wynagrodzenie w wysokości zależnej od liczby członków rodziny pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu. Zalicza się do

nich również osoby, na które wypłacany jest zasiłek wychowawczy. Warto dodać, że jeżeli żołnierz posiada na swoim utrzymaniu żonę i dziecko, to otrzymuje już pełne wynagrodzenie. Inne są uprawnienia poborowych, którzy przed powołaniem do czynnej służby wojskowej byli pracownikówami społeczeństwa zakładów pracy, a mają na wyłącznym utrzymaniu żonę oraz jedno lub więcej dzieci. Członkowie takich rodzin uprawnieni są do otrzymania zasiłków dziennych, które na wniosek żołnierza lub jego rodziny przyznają i wypłacają terenowe organa administracji państowej stopnia podstawowego. Taki zasiłek dzienny przysługuje również osobom pozostającym na wyłącznym utrzymaniu żołnierzy rezerwy oraz poborowych, którzy przed powołaniem do służby byli poza stosunkiem pracy lub np. prowadzili działalność rzemieślniczą czy handlową. Jedynym żywicielom rodzin

przysługują dla ich rodzin zasiłki miesięczne.

Samotnym żołnierzom oraz żołnierzom uznanym za jedynych żywicieli rodzin — którzy pełnią czynną służbę przez okres co najmniej 30 dni — przysługują uprawnienia do pokrywania należności mieszkaniowych, zawieszania spłat pożyczek i kredytów. Zawieszone pożyczki i kredyty nie podlegają w tym czasie oprocentowaniu. Członków rodzin żałżnych nie wolno usuwać z mieszkań zajmowanych zgodnie z decyzją administracyjną, jeżeli żołnierz zamieszkiwał w nim wspólnie z rodziną przed powołaniem do czynnej służby wojskowej. Zona żołnierza podlega szczególnej ochronie, np. zakład pracy może z nią rozwiazać stosunek służbowy tylko wówczas, jeżeli nastąpiło to z całej winy pracownika lub w razie likwidacji zakładu.

Zołnierzom, którym w październiku ub. r. przedłużono czas trwania służby wojskowej przyznano

zwiększone uposażenie zasadnicze oraz skrócony okres wysługi do mianowania na kolejne, wyższe stopnie wojskowe. Będą oni mogli zostać przyjęci do wybranej przez nich uczelni wojskowej bez egzaminów, jeżeli będą spełniać inne wymagane warunki. Resort obrony narodowej podjął także starania, aby żołnierzom tym zostały przyznane szczególnie preferencje przy ubieganiu się o przyjęcie do cywilnych szkół wyższych. Wojewodowie wydali zarządzenia do biur pośrednictwa pracy, aby wszystkim żołnierzom zwalnianym do cywila przyznać bezwzględne pierwszeństwo w skierowaniu do pracy w wykazanym zawodzie i pierwszeństwo w kierowaniu na szkolenia z tzw. funduszu aktywizacji zawodowej. Żołnierze zwalniani do cywila będą korzystać również z możliwości zakupu ubrań cywilnych na dogodnych warunkach.

MB.

PSYCHO-ZÁBAVA

MÉNO VEŠTÍ

MARIÁN — najczęściej wysoký, stíhly, s peknou súmernou postavou, ale s náklonnosťou na tučnotu. Najczęściej je blondín alebo tmavovlasý. Má veľké, šedé alebo hnede oči. Pochádza z mnohodetnej rodiny a obvykle sa ponáša na matku. Výborný odborník a gazda. Má rád svoje povolanie (obvykle si volí veľmi konkrétné povolanie: učiteľ, baník, železničiar, stavbár alebo vojak). Pokojný, usmiaty, vtipný, trochu zlomyselný, ako muž atraktívny, hoci nedbá o eleganciu a svoj zovnajšíok. Nepatrí k ľuďom, ktorým štastie praje, ale svoju prácou a tvrdohlavosťou dosahuje blahobyt. V živote má často rôzne fažnosti a je nútensý bojovať s protivenstvami osudu. Žije dneskom a nestará sa o zajtrašok. Žení sa s nervóznou, ľahkomyselnou a spoločensky založenou ženou. Mávajú dve deti, obyčajne staršie je chlapec. Iba druhé dieťa vzbudzuje v Mariánovi otcovské city a záujem. Stáva sa, že ako tridsaťročný má autonehodu, ktorá sa však prehľadne končí. O desať rokov neskôr začína chorľavie na pečen alebo žlčník. Najštastnejšie obdobie v jeho živote pripadá medzi 40. a 50. rokom. Často vo veku 40 rokov si dopĺňuje vzdelenie. Žije dlho a v blahobute. Nikdy nie je úplne štastný. Svoje starosti sa snaží zahľať dodatočnou prácou, ktorú najčastejšie vykonáva osamote.

TADMÍR

WETERYNARZ

CZYRACZYCA WYMENIA

Wymię porośnięte jest rzadkim włosem, a każdy włos wyrasta z torebki włosowej. Przy dostaniu się zarazków do torebki włosowej tworzą się ropnie — zwane czerwakami. Bakterie te mogą się dostać do torebki przy uszkodzeniu skóry, przy dojeniu brudnymi rękami. Czerwaki pow-

stają najczęściej na spodzie wymienia. Tam właśnie tworzą się bolesne obreki o barwie sinowej lub czerwonej, wielkości orzecha laskowego. Skóra jest w tych miejscach zgrubiała. Po zauważeniu zmian na wymieniu należy chore miejsce wymyć ciepłą wodą, a następnie odkroić np. wodą utlenioną i posmarować jodyną. Czyraczyce można łatwo pomylić z innymi schorzeniami, dlatego lepiej nie ryzykować leczenia bez pomocy lekarza. Choroba czasem wymaga przeprowadzenia operacji.

ZAPALENIE WYMENIA

Powstaje w następstwie trzymania krowy na brudnej ściołce, w brudnym pomieszczeniu, wskutek czego zarazki dostają się do gruczołu przez skaleczenie skóry lub przez przewory strzykowych. Zarazki te powodują stan zapalny albo przewodów strzykowych, albo częściej samego gruczołu wytwarzającego mleko. Choroba nie leczona może objąć całe wymię. Chorze świartki wymieniają się twarde. Udoj mleka zmniejsza się lub zanika zupełnie. Mleko jest wodniste, zawiera kłaczki, cza-

sem domieszkę ropy, i wtedy jest żółtawe lub zielonkawe i ma nieprzyjemny zapach. Przy zaniedbaniu odpowiedniego leczenia może powstać stwardnienie wymienia i niemożność wytworzenia mleka.

Pierwsza pomoc polega na obmyciu wymienia, postawieniu zwierzęcia w osobnym pomieszczeniu, na częstym delikatnym zdajaniu mleka. Zdaja się trzeba do osobnego naczynia, nigdy na ziemię. Jeśli ma ono zmieniony wygląd, może być spożywane po co najmniej 5-minutowym gotowaniu.

H. MACZKA

ZUZKA

ZEMIAKOVÉ KROKETY NEKYNSNUTÉ

Rozpočet pre 4 osoby: 600 g uvarených zemiakov, 100 g mýky, 2 žltky, sol', strúhanka, olej na vyprážanie.

Uvarené, ešte teplé zemiaky pretlačíme, pridáme mýku, žltky, sol', a spracujeme na cesto. Na doske vysypanej strúhankou sfomujeme válčeky asi 5 — 6 cm dĺžkou a 2 cm hrubou. Vyprážame ich v roz-

pálenom oleji alebo masti a teplé podávame k mäsu nakyslo alebo k zeleninovým prívarkom.

TVAROHOVÁ ŽEMĽOVKA

Rozpočet: 400 g žemli, 20 g cukru, 300 g tvarohu, 20 g masla, 30 g práškovočukru, 20 g masla na pekáč, 20 g masla, 20 g práškovočukru na posypanie, 1/2 litr. mlieka, sol', citrónová kôra, ovocná šta-

kou, posypeme cukrom a polejeme ovocnou štaferou.

MACEDÓNSKE BRAVČOVE

Rozpočet: 30 g práškovočukru, 300 g tvarohu, 60 g suchárov, 40 g masla na pekáč, 20 g cukru na posypanie, 1 vajce, 3 kávové lyžice mlieka, sol', citrónová kôra, ovocná šta-

Tvaroh vymiešame so žltkom, mliekom a cukrom. Pridáme postrúhané sušáre, sol', tuhý sneh a postrúhanú citrónovú kôru. Zláhka premiešame, rozotrieme na vymestený pekáč a pečieme. Upečený tvaroh potrháme vidlič-

kou, posypeme cukrom a polejeme ovocnou štaferou.

ROZPOČET: 400 g bravčovočukru, 30 g cibule, 30 g hladkej mûky, 2 dl mlieka, kôpor, oct, sol', voda.

Bravčové rezne naklopeme, na okrajoch narežeme a opečieme na masti. Pridáme postrúhané cibulky, spolu ešte poprážime, posolíme, podlejeme vodou a prikryté udusíme. Udušené zahustíme zátrepkou z mlieka a mûky, pridáme posekaný kôpor, oct podľa chuti a povaríme. Podávame s ryžou, kneďoulou alebo haluškami.

snár

Věříte snům? Ne? My také nevěříme, ale co to škodí, nahlédnout do snáře? Vždyť je to jen zábava a co když se nám dobrý sen vyplní? Tedy, zdálo se vám o: Bazaru, na kterém jste byli, znamená to, že vaše vědomosti jsou omezené a musíte se snažit je rozmnoužit.

Běhu o závod — máte silné konkurenty, ale předstihnete je, budete-li svědomitě a houzevnatě pracovat.

Běžet nebo viděti běžet znamená, že obdržíte velké peníze. Může to být např. dědictví, výhra apod.

Bibli, v níž jste četli — čekejte nesnázě v rodině. Po takovém snu si vezměte na paškál děti a snad všem nesnázím předejdete.

Bližskáni na časy ve sně viděti znamená, že nějaký přítel té zklame.

Bludiče — velkého zklamání se dožiješ, buďto do tří dnů, nebo vůbec.

Bolehlavu, rostliny jedovaté, znamená to velmi těžkou nemoc.

Bombě, která explodovala — nemine vás nečekávaná událost.

Bomboniéra, kterou jste viděli, vaše obchody půjdou dobře; obdržíte ji darem — klam vás čeká a koupiti ji — projdete krátkým utrpením.

Boudě pouťové, plné zboží — čeká vás váda a svář.

ZIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
Tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIŤ S RÔZNYMI ŤAŽKOSŤAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORE VÁS ROZČUELUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrásák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídya Mšalová (Zubrzyca Góra), Lídya Mundilová (Kučov), Ignáč Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Ružená Urbánová (Gesiniec), Andrej Váksmanský (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenie i korekta jęz. czeskiego — Eva Rudnická; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. tech. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ŽG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 33, tel. 212-92.

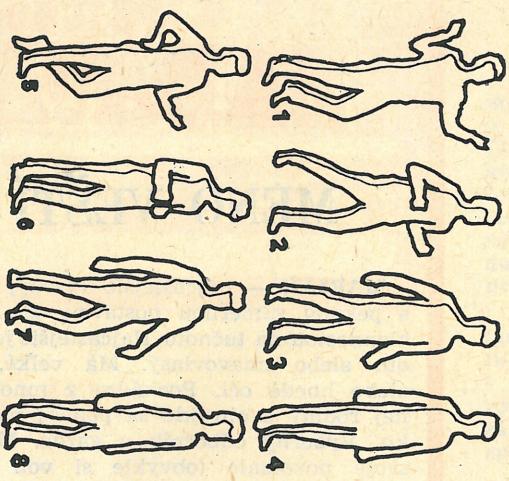
Prenumerata na kraj przyjmuje Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doreczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartał 3 zł, półrocze 60, rocznie 120 zł. Jednostki gospodarki społeczeństwowej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych i u doreczycieli.

Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Portalu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do składu 7.IV.1982 r. Numer podpisano do druku 13.V.1982 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 116. Z-55. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

Čo očakávate od svojho partnera?

Máte pred sebou osiem siluet. Každá z nich zachycuje muža v jednej pôze, ktorá má charakterizovať jeho vzťah k životu. Vyberte si z nich dve. Jednú, ktorá je vám sympatická, druhú, ktorú neznášate. Symptickú označte ako plus a nesympatickú ako minus. Pod týmto označením si vyhľadajte charakteristiku povahy, akú očakávate od partnera. Keď sa vám "nepodari ani na druhýkrát, zrejme vám vyhovuje partner s úplne inou povahou, ako ste si doposiaľ myslí.

Plus jedna, minus dva: **NADŠENEC:** Je praktický, ale do všetkého sa púšta s elanom, ktorý je priam nákažlivý. Žena je tým partnerom, ktorý ho usmernuje. **Plus jedna, minus tri:** **DOBRAK:** Je priatelský, ochotný, dokáže ustúpiť, keď to musí byť. Žena v tomto vzťahu byvá tvrdohláva, neusústupčivá a taktiež výbojnejsia.

Plus jedna, minus štvri: **NAHĽIVEC:** Je citlivý, impulzívny, hastertivý, pravdepodobne sa často hrdá a odporuje. Impozujie nadpriemerným individualistickám práve svojou tvrdostou.

Plus jedna, minus päť: **KRITIK:** Chová sa živelne, tak ako cíti, niečož si vec báva spoločnosť, ma zmysel pre humor a vtip.

Plus jedna, minus sedem: **RAHKOMÝSELNIK:** Víte vytiažiť zo života čo najviac, nemá rád stereotypy a mudru. Dokáže za- kriticky, niekedy vyzera ako cynik. Rád pozoruje život, vo vnútri je trocha snob.

Plus jedna, minus osiem: **PODNIKAVEC:** Nemá rád všednosť, každodenne starosti ho ubújajú. Nepríjemnostiam sa vyhýba. Rád používa vlastné autorito na iných, majnejsia.

Plus štvri, minus jeden: **ROZVÁZNÝ:** Sama vlastne, tak ako cíti, niečož si vec báva spoločnosť, ma zmysel pre humor a vtip.

Plus jedna, minus sedem: **ROMANTIK:** Chová sa živelne, tak ako cíti, niečož si vec báva spoločnosť, ma zmysel pre humor a vtip.

Plus jedna, minus osiem: **NEUSPOKOJENÝ:** Nemá rád všednosť, každodenne starosti ho ubújajú. Nepríjemnostiam sa vyhýba. Rád pozoruje život, vo vnútri je trocha snob.

Plus jedna, minus osiem: **PODNIKAVEC:** Nemá rád všednosť, každodenne starosti ho ubújajú. Nepríjemnostiam sa vyhýba. Rád pozoruje život, vo vnútri je trocha snob.

Plus štvri, minus päť: **REALISTA:** O živote si nerobí ilúzie, je praktický, tvrdivoľ a často trpí tým, že ho nechápe okolie.

Plus dva, minus tri: **ŠTASTLIVÝ:** Kráča životom bez väčších potiaží, vie Šikovne obchádzať ľázkosť a úskalia. Vyhýba sa konfliktom situáciám a skutočne má štastie.

Plus dva, minus štvri: **NETRPEZLIVEC:** Stále túži po zmene a pohybe, neustále očakáva niečo nové. Je presvedčený, že zajtra to bude lepšie ako dnes, a už sa toho nemôže dočkať.

Plus dva, minus päť: **PRACOVITÝ:** Je mužom činu, nikdy nestráca zbytočne čas. Je dynamický, plný nápadov, nievie, čo je to únavu. Pribahuje ženy nevyrovnané, nedoverčivé, rezervované.

Plus dva, minus sedem: **NEDOVERČIVÝ:** Dlhú uvažuje, kým sa pre niečo rozhodne. Je kritický a skeptický k svojmu okoliu, páčia sa mu ženy, ktoré sa dokážu radšej použiť vlastné ženu.

Plus päť, minus jeden: **NEUSPOKOJENÝ:** Je prudký, trocha nervózny, čeli každej situácii. K druhym je občas arogantný, ale nie je zlý. Potrebuje kludnú, rozvážnu ženu.

Plus päť, minus dva: **SYSTEMATICKÝ:** Je rezervovaný, má rád usporiadany život, ktorý buď prekoná alebo zláži. V najhoršom pripade sa s nimi zmieri. Páčia sa mu ženy, ktoré sa dokážu nadechnúť.

Plus päť, minus tri: **SYMPATICKÝ:** Sílne má presne naplánované, rozskatulkované naplánovanie, rozskatulkované, hospodári všetkým, časom, silami a pečou. Páčia sa mu ženy, ktoré sú typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Plus päť, minus päť: **PROSTÝ:** Jednoduchá nekomplikovaná povaha, neznáša okážlosť, ceremoniu. Je priamy, najlepšie sa cíti doma. Má veľa zdravého rozmumu, páčia sa mu ženy — intelektuálka.

Plus sedem, minus štvri: **PRIRODZENÝ:** Je to spontánny typ, prirodzený a nezávislý. Má veľké schopnosti a umelcecké sklonky. Ženy pútia svojou spontánosťou. Páčia sa mu ženy, ktoré sú typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Plus sedem, minus päť: **DRZY:** Milý, veselý, vie prehrávať, neznáša hysteriu a nárek. Prekoná každu prekážku.

Plus sedem, minus osiem: **NESTÁLY:** Je aktívny, živý, neznáša monotonitu. Mení názory, ale aj zamestnania. Páčia sa mu ženy, ktoré sú typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Osoby narodené ve známení Berana (23.3.—20.4.) — budete mit starostí s detmi, vrcholí ochlazením vzájemných vzťahov. Prádzni nové ovzduší môže v druhej polovine mesta pripať ke zlepšeniu vzťahov v rodine.

Osoby narodené ve známení Býka (21.4.—20.5.) — v prvej polovine budou dozínávať starosti, pozdĺži stisnenosť ustupujú a vše sa urovná. Zdravotný stav nemocných se zlepší.

Plus štvri, minus päť: **NAVOSURENÝ:** Má svoje zásady a tých sa drží. Je zodpovedný, nechce nikoho sklamáta, máva autoritu doma i v zamestnaní.

Plus štvri, minus tri: **SPRAVODLIVÝ:** Má hlboký zmysel pre spravidlivosť a podla toho sa aj chová. Ani osobný prospech, ani cítu ho nemôžu zviažiť z cesty.

Plus štvri, minus päť: **ZASADOVÝ:** Neznášate, že trocha zly a nespokojnosť, nájdete je vlastnou cestou, ľudom prilis nedoverejte.

Plus štvri, minus sedem: **ŠUČITNÝ:** Chápe ľudové utrpenia, rád pomáha druhým. Je rodený samaritánom, ale zároveň aj dobrým spoločníkom.

Plus sedem, minus jeden: **TICHÝ:** Tito muži si vyberajú ambiciozne ženy, ktoré chce v živote niečo dosiahnuť. Muž im rád k tomu dopomáha.

Plus sedem, minus dva: **PECÚCH:** Jeho ideálom je byť chatárom mičke v horách alebo žiť ako dreveruňák. Páčia sa ženy s typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Plus štvri, minus osiem: **SVEDOMITRÝ:** Je to inteligentný muž, ktorý sa dokáže ovládať, nemarni čas na hľúposti. Berie všetko väzne.

Plus sedem, minus tri: **SVEDOMITRÝ:** Ide vždy vlastnou cestou, ľudom prilis nedoverejte.

Plus štvri, minus osiem: **SEBAVEDOMÝ:** Spolieha sa iba na seba, je odmeraný, hrdý. Skromná žena obdivuje jeho istotu a je na jej neročnosť.

Plus štvri, minus osiem: **DRSNÝ:** Rýchly, prudký, trocha nervózny, čeli každej situácii. K druhym je občas arogantný, ale nie je zlý. Potrebuje kludnú, rozvážnu ženu.

Plus päť, minus jeden: **NEDOVERČIVÝ:** Je prudký, trocha nervózny, čeli každej situácii. K druhym je občas arogantný, ale nie je zlý. Potrebuje kludnú, rozvážnu ženu.

Plus päť, minus dva: **SYSTEMATICKÝ:** Je rezervovaný, má rád usporiadany život, ktorý buď prekoná alebo zláži. V najhoršom pripade sa s nimi zmieri. Páčia sa mu ženy, ktoré sa dokážu nadechnúť.

Plus päť, minus tri: **SYMPATICKÝ:** Sílne má presne naplánované, rozskatulkované naplánovanie, rozskatulkované, hospodári všetkým, časom, silami a pečou. Páčia sa mu ženy, ktoré sú typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Plus sedem, minus päť: **PROSTÝ:** Jednoduchá nekomplikovaná povaha, neznáša okážlosť, ceremoniu. Je priamy, najlepšie sa cíti doma. Má veľa zdravého rozmumu, páčia sa mu ženy — intelektuálka.

Plus sedem, minus štvri: **PRIRODZENÝ:** Je to spontánny typ, prirodzený a nezávislý. Má veľké schopnosti a umelcecké sklonky. Ženy pútia svojou spontánosťou. Páčia sa mu ženy, ktoré sú typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Plus sedem, minus päť: **DRZY:** Milý, veselý, vie prehrávať, neznáša hysteriu a nárek. Prekoná každu prekážku.

Plus sedem, minus osiem: **NESTÁLY:** Je aktívny, živý, neznáša monotonitu. Mení názory, ale aj zamestnania. Páčia sa mu ženy, ktoré sú typickými vekomyskými chutími, ktoré majú rády luxus.

Osoby narodené ve známení Blížencu (21.5.—21.6.) — období nevhodné na cestování a ve dnech 18. až 22. června odložte vše, čo dôležité včeli, vyžadujúci rozhodovanie, na pozdej.

Osoby narodené ve známení Lva (22.6.—22.7.) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Rak (23.3.—23.8.) — v prvej polovine mesiaca očekávejte radostnou zprávu. Koncom mesiaca přiznivé období pro cestování, nové známosti a podnikání.

Osoby narodené ve známení Raka (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Berana (23.3.—20.4.) — budete mit starostí s detmi, vrcholí ochlazením vzájemných vzťahov. Prádzni nové ovzduší môže v druhej polovine mesta pripať ke zlepšeniu vzťahov v rodine.

Osoby narodené ve známení Býka (21.4.—20.5.) — v prvej polovine budou dozínávať starosti, pozdĺži stisnenosť ustupujú a vše se urovná. Zdravotný stav nemocných se zlepší.

ASTROLOGOVY KRONIKY

CO VĀS ČEKA V ČERVNU

Osoby narodené ve známení Berana (23.3.—20.4.) — budete mit starostí s detmi, vrcholí ochlazením vzájemných vzťahov. Prádzni nové ovzduší môže v druhej polovine mesta pripať ke zlepšeniu vzťahov v rodine.

Osoby narodené ve známení Býka (21.4.—20.5.) — v prvej polovine budou dozínávať starosti, pozdĺži stisnenosť ustupujú a vše se urovná. Zdravotný stav nemocných se zlepší.

Osoby narodené ve známení Rak (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Lva (22.6.—23.8) — v prvej polovine mesiaca očekávejte radostnou zprávu. Koncem mesiaca přiznivé období pro cestování, nové známosti a podnikání.

Osoby narodené ve známení Raka (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Berana (23.3.—20.4.) — budete mit starostí s detmi, vrcholí ochlazením vzájemných vzťahov. Prádzni nové ovzduší môže v druhej polovine mesta pripať ke zlepšeniu vzťahov v rodine.

Osoby narodené ve známení Býka (21.4.—20.5.) — v prvej polovine budou dozínávať starosti, pozdĺži stisnenosť ustupujú a vše se urovná. Zdravotný stav nemocných se zlepší.

Osoby narodené ve známení Rak (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Lva (22.6.—23.8) — v prvej polovine mesiaca očekávejte radostnou zprávu. Koncem mesiaca přiznivé období pro cestování, nové známosti a podnikání.

Osoby narodené ve známení Raka (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Berana (23.3.—20.4.) — budete mit starostí s detmi, vrcholí ochlazením vzájemných vzťahov. Prádzni nové ovzduší môže v druhej polovine mesta pripať ke zlepšeniu vzťahov v rodine.

Osoby narodené ve známení Býka (21.4.—20.5.) — v prvej polovine budou dozínávať starosti, pozdĺži stisnenosť ustupujú a vše se urovná. Zdravotný stav nemocných se zlepší.

Osoby narodené ve známení Rak (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Lva (22.6.—23.8) — v prvej polovine mesiaca očekávejte radostnou zprávu. Koncem mesiaca přiznivé období pro cestování, nové známosti a podnikání.

Osoby narodené ve známení Raka (23.3.—22.7) — očekávejte radost, štěstí a spokojenosť. Mnozí mladí lidé se kolem 17. června rozhodnou pro společný život.

Osoby narodené ve známení Berana (23.3.—20.4.) — budete mit starostí s detmi, vrcholí ochlazením vzájemných vzťahov. Prádzni nové ovzduší môže v druhej polovine mesta pripať ke zlepšeniu vzťahov v rodine.